

MODRÁ REVUE

kulturně politický měsíčník

1961

Ročník VII. Číslo 11.-12. (83.-84.) Listopad - prosinec 1961.

Vydává dr. Jan Beran s redakční radou
ROTTERDAM, Postbox 98

Viktor Dyk.

EPILOG

“Vy, kteří žijete, kteří jste přežili,
povězte příštím, že jitra jsme tušili,
zrazení přítomnem, smířeným s porobou,
snili jsme o lepší ztracenou nad dobou.
Jestliže pod tíhou časem jsme poklesli,
víru jsme donesli, sen svůj jsme donesli,
meč-li nám vypadl z umdlené pravice
nás bylo málo jen než přišli tisíce.
Bijte se, probijte až k lepší jitřence,
bijte se, probijte přes padlé ztracence.

(Poslední sloka “Epilogu” napsaného Dykem
pro májové číslo “Mladých proudů”, přetiště-
ná v první knize Dykových “Vzpomínek a ko-
mentářů”.)



KOLONIÁLNÍ OTÁZKA.

Od skončení druhé světové války se stala koloniální otázka jedním z velkých a nejnebezpečnějších problémů naší doby. Možná, že je problémem nejdůležitějším a jeho vyřešení nejosudovějším pro budoucnost lidstva. Tragické události v Kongu, jež bylo před něco málo více než jedním rokem vybaveno ze závislosti na Belgii a stalo se od té doby jevištěm občanské války a nepřetržitých násilností, jehož rozvrat je stupňován zásahem Organisaace Spojených národů, připomněly tuto otázku i tomu, kdo před ní dosud přivíral oči.

Zatímní výsledek řešení koloniální otázky má tento ráz: koloniální panství Británie, Francie a Holandska jsou z největší části likvidována a co zbývá nedá na sebe dlouho čekat. Je otázkou, jak dlouho udrží své poslední državy Španělsko a Portugalsko*). Evropská vláda je vytlačena skoro úplně z Asie a Afriky a je jen otázkou let ne-li snad měsíců, kdy tento vývoj bude dovršen a dokončen. Nové státy se objeví na mezinárodní scéně, vstoupí do Organisaace Spojených národů a budou světu diktovat svou politiku a své názory.

To ovšem neznamená, že koloniální systém byl docela odstraněn. Vznikají nové koloniální státy a některé staré zvětšují své državy. Je zde koloniální impérium Sovětského svazu, jež se od druhé světové války podstatně zvětšilo a obklopilo soustavou vazalských států, jež ve své podstatě nejsou ničím než protektoráty, na papíře sice nadanými úplnou samostatností, jež je však fikcí, jež nemůže nikoho oklamat. Čína, jež padla do rukou bolševiků, je druhou takovou koloniální mocností, jež k dosavadní soustavě porobených národů přidala v nedávné době Tibet. A Indie, země, jež před rozdělením na Indii a Pákistán čítala 225 odlišných jazyků (nepočítaje v to ještě početnější dialekty) a tudíž bezpočet rozmanitých národů toužících po samostatnosti, je také koloniální mocností prvního řádu. Lidé, kteří se pohoršili — a to plným právem - nad masakry v jihoafrickém Sharpeville, ne-

*) článek napsán před vojenským přepadením Goi provedeným Indií, (pozn.red.)

vzali dosud na vědomí, že v posledních letech došlo při nejmenším ku čtyřem velkým masakrům (o malých ani nemluvě) spáchaných na Indiích porobených národech, požadujících právo na uchování národní individuality a vlastní řeči. Vedle těchto velkých imperiálních mocností jsou zde i malé. Indonézie hodlá "osvobodit" co jí nepatří, Irák si činí nároky na Kuvajt, Egypt se pokusil uchvátit Sýrii, jež se po několikaleté existenci jako kolonie Egypta teprve před nedávnem vymknula z tohoto područí a Ghána se pokouší vytvořit vlastní koloniální državu. Tento výpočet není ovšem nikterak úplný.

Všichni tito kolonialisté a v jejich čele ovšem Sovětský svaz, Čína Indie vedou zuřivé tažení proti kolonialismu těch druhých. Nemoudře jim v tom sekundují Spojené státy, jejichž státníci a publicisté by měli být lépe informováni. Tažení proti kolonialismu se stalo modou, tak mocnou a převládající, že ani lidé znalí problému, jeho složitostí a potíží, nemají odvahu veřejně varovat před řešením, jež přinese - jako již přineslo - nezměrné bědy udánlivě osvobozovaným národům a smrtelné nebezpečí svobodnému světu. Proto je na čase se podívat na celý problém věcně a kriticky.

Koloniální otázka není produktem kapitalistického imperialismu. Kolonialism je pomalu tak starý jako lidstvo. Vždy a za všech časů se stěhovaly skupinky lidí na území jiných národů a států, většinou na území nedostatečně zalidněná nebo dokonce vůbec nezalidněná. Kdo ještě nezapomněl čemu se učil ve škole, ví, že kolonie zakládali na příklad staří Féničané — jedna z nich, jménem Karthago vešla do dějin — , stejně jako Řekové, jejichž kolonie v Malé Asii se staly hlavní příčinou válek mezi městskými státy Řecka a Persií. Řím antiky byl ve své podstatě také kolonií, jež se stala pak kolonisátorem.

Tento stěhovavý pud národů vyšší civilizace na místa zanedbaná pokračoval za všech časů. Nejednen "koloniální národ", vedoucí zuřivé tažení proti kolonialismu je spíše národem kolonistů, než podmaněným lidem kolonií. Egypt na příklad je toho ukázkou. Dnešní arabští Egypťané nejsou ethnicky ani zdaleka potomky někdejších Egypťanů, kteří nepatřili do arabské jazykové a národnostní rodiny. Dnešní Egypťané, Alžírané, Tunisané a Marokánci jsou ve své podstatě arabští kolonisté, jejichž největší přínos do dějin je, že zničili starou tamní civilizaci. Ze školy si pamatujeme, že severní Afrika byla za římských dob obilní zásobárnou jižní Evropy. Po arabském kolonisování se změnila v poušť. Rozkvetla zase francouzskou a španělskou kolonizací.

Také Američané, tak pyšní na svou vzpouru proti koloniálnímu panství, že svůj boj vtělili dokonce do historicky nepřesné předmluvy k své ústavě, nejsou domorodým obyvatelstvem, ale kolonisty, kteří se vzbouřili proti své koloniální mocnosti. Jejich postavení je tedy přesně totéž, jako

francouzských usedlíků v Alžírsku. Jako oni vnesli civilizaci a hospodářský rozvoj do zaostalé země, ale jako oni jsou toliko kolonisty. Jediným rozdílem je, že se jim podařilo svrhnout nadvládu mateřské země, což se francouzským kolonistům v Alžírsku nepodařilo a zřejmě nepodaří a že dokázali vyhubit domácí obyvatelstvo, což francouzští usedlíci v severoafrických koloniích nedokázali a ani se o to nepokusili.

Není dobře generalisovat. V některých případech byl koloniální vpád opravdu zničením staré domorodé kultury a civilizace. V mnoha případech však - snad ve většině — byla kolonisace požehnáním. Ale ani tam, kde jako na příklad v Irsku, byla kolonisace prováděna brutálním způsobem v zemi na tehdejší dobu již dostatečně zalidněné obyvatelstvem ne příliš nižší vzdělanostní úrovně, nelze vidět všechny události jen v pojmech černé a bílé. Ve svém poměru k Irům nebyli Angličané jen imperialistickými dábly a Irové bělostnými anděly bez poskvrny. Ale tato kapitola je uzavřena, jako je uzavřena kapitola amerických kolonistů a vyhubených Indiánů. Vzpomínka na ni se probouzí jen, presentuje-li některá strana příliš tendenčně a zkresleně svůj problém.

S výjimkou Irska nedošlo k žádné kolonizaci (ruskou, čínskou, indickou a jim podobné, jimž se ku podivu neříká kolonisace, necháváme stranou) v zemi hustě zalidněné. Kolonisté starověku, středověku i počátečního novověku se usazovali na územích docela nezalidněných, nebo jen tak řídko zalidněných, že se je dalo považovat za v podstatě liduprázdné. To, čemu se říká domorodé obyvatelstvo, se tam v mnoha případech přistěhovalo a stalo druhou kolonizací. Z bídy a rozvratu, zmatku a hrůzovlády v nejčernější Africe a nejzaostalejší Asii se stěhovaly statisíce a miliony lidí do oblastí kolonií, aby zde našly obživu a lidštější život. Malou ukázkou je tato statistika: když r. 1841 získala Británie území, na němž stojí dnes město Hong Kong, žilo tam 50 rybářských rodin. Území bylo pustinou. Nyní má toto území dva a půl milionu obyvatel. Za tento rozkvět vděčí kolonialismu a ne "domorodému" obyvatelstvu, jež není v ničem domorodým.

Bylo by naprosto nesprávné obhajovat politiku Jihoafrické unie. Potomci Boerů obdivu nezasluhují a kdo, jako já, v mládí planul láskou a sympatiemi k "búrským junákům" může se po poznání vývoje jen divit vlastní neinformované pošetilosti. Ale Boeři, stejně jako jimi potlačené obyvatelstvo anglického původu v někdejších anglických koloniích, připojených k linii po jejím osamostatnění, ač kolonisté, nezabrali cizí půdu. "Domorodé" černošské obyvatelstvo se za nimi přistěhovalo, protože pod vládou opravdu domorodých panovníků živořilo a bylo vydáno bezmezným hrůzám. Pod vládou Evropanů našli spravedlnost, někdy drsnou, někdy i slušný kus nespravedlnosti, ale vždy bezpečí a chléb.

Také sentimentální líčení anglické hrůzovlády v Indii a zničení "vysoké indické civilizace" patří do téže říše bájek. Chaos na indickém poloostrove, obsahujícím spleť bezpočtu navzájem se svářejících států, postiho-
vaných ustavičnými vnitřními rozbroji, přinutil prosperující kolonie zabezpečit své zázemí, vnutit klid, pořádek a vládu zákona okolí těchto kolonií. Vláda se rozšiřovala nad celým poloostrovemjněkde byla přímá, někde, jako v knížecích státech, nepřímá. Někde bylo potřebí výboje, někdy se státy a státečky daly samy pod ochranu kolonistů a později koloniální mocnosti samé.

Podobně tomu bylo i jinde, v koloniích francouzských a holandských. Území a jejich lid podrobením cizímu dozoru získali bezpečnost, větší nebo menší míru prosperity a také větší nebo menší míru vzdělání. Nebýt kolonialismu Afrika a větší část Asie byly by dosud semeništem nemocí, hladomoru zmatku a nejbrutálnějších a nejnelidštějších pověr a nejkrutějších režimů. Tuto zásluhu kolonialismu nikdo nemůže vzít. Což nebylo jedním z největších zdrojů odporu proti koloniálnímu režimu v Indii anglická snaha odstranit systém kast. (v Indii jsou dosud páriové, jejichž dotek poskvřňuje) a proti upalování za živa vdov? A vidíte-li, jak kvapně upadají "osvobozené" kolonie znova do starého barbarství, jak rychle mizí povrchní nátěr civilizace, uštědřené jim koloniální mocnosti, jak vznikají nové brutální diktatury, jak jsou odstraňováni politická a občanská práva a mizí osobní bezpečnost a jak všude je nastolována libovůle, ba zvůle vládců, nalezneme potvrzení, že ukvapený zánik koloniálních režimů byl pohromou a nikoli požehnáním pro "osvobozovaný! lid".

Nikdo nebude tvrdit, že koloniální systém byl bez závad a že měl trvat věčně. Námitky lze vznášet jen proti paušálnímu odsuzování kolonialismu, jenž byl důležitým stupněm vývoje závislých území k společnosti zasluhující názvu lidské a proti ukvapenému přeskokování nutného vývojového postupu, kterým je nesmyslně rychlé rušení závislostí zemí, jež nejsou ještě schopny se spravovat samostatně, aniž by znova upadly do barbarství.

Koloniální systém měl své vady a nedostatky. Hlavním z nich bylo, že si koloniální mocnosti neuvědomily včas, že jako každé lidské zřízení i koloniální správa cizích území musí jednou skončit a že nepřipravovaly dost soustavně a vytrvale lid oněch území, aby byl schopen se spravovat sám, ať již v naprosté nezávislosti, nebo v nějakém více méně volném státoprávním svazku s koloniální zemí. Tempo vývoje bylo příliš pomalé a když se v poslední době začalo zrychlovat, bylo překonáno kvapně se valícími událostmi.

Nemůže být sporu o zásadě, že každý národ má právo na naprostou samostatnost a že je jen na něm, uplatní-li či neuplatní-li toto právo. Ale s tímto právem je to stejné, jako s právem každého jednotlivce svobodně

spolurozhodovat u osudech vlastní země. Iznávající toto právo nejsme ani v nejmenším v pokušení udělit hlasovací právo lidem nezletilým, nebo posunout věkovou hranici tak, aby politická práva byla udělena lidem příliš mladým, neschopným zralého úsudku. I tak má ostatně hlasovací právo a tudíž vliv na osudy svého národa a státu až příliš značný počet lidí, kteří nejsou schopni použít jej rozumně. S národy je to stejné. Každý národ má mít právo na správu vlastních věcí, jakmile dospěje určité míry vzdělanosti a soudnosti. Indie, jež je snad nejpokročilejší ze všech někdejších kolonií, má něco málo více než 7 procent obyvatelstva schopného číst a psát. Ostatní nové státy jsou na tom zpravidla ještě hůře. Dospěly opravdu k tomu, aby měly právo na plnou svéprávnost?

Do značné míry je vina na koloniálních systémech. Ne však zcela. Hodně viny na tom mají právě ti, kteří nejhlasitěji volali po "svobodě a samostatnosti". Lidé, jimž se dostalo jakéhosi vzdělání v Evropě a v Americe a kteří si přinesli jakýsi nátěr vzdělání, usoudili, že oni jsou dost vzděláni, aby panovali svému lidu, aniž by se snažili sami něco udělat pro zvýšení životní a vzdělanostní úrovně svého lidu. Jejich zbrusu nové akademické hodnosti, často získané na amerických universitách druhého a třetího řádu nebo na levicovém socialismem načichlé London School of Economics jim, po jejich názoru, dávaly nárok panovat nad jejich lidem a ne mu sloužit.

Malou ilustrací může být jedna má osobní zkušenost. Asi před desíli lety jsem byl pozván na konferenci studentů z nesvobodných zemí Afriky i \sie. Vyslechl jsem mnoho stížností na utisk a zanedbávání domorodého obyvatelstva bělochy a volání po okamžité a naprosté svobodě pro tato území. jakožto jediného nápravného prostředku. Když mi bylo uděleno slovo, zeptal jsem se shromážděných studentů, co sami hodlají podniknout, aby napravili nízký vzdělanostní stav svého lidu. Vylíčil jsem jim při tom, co všechno podnikl svépomocí český lid po této stránce, když mu to rakouské vlády nechtěly dát. Ptal jsem se jich co studují a jak se hodlají uplatnit doma. Mé poznámky o svépomoci byly přijaty hodně nevlídně - jen jedna delegátka z Jižní Koreje souhlasně sdělila, že totéž v podstatě doporučuje korejskému lidu dr. Syngman Ree, nyní již odstraněný jako hanebný reakeionář. Nicméně, podařilo se mi zjistit, že z asi 20 universitních studentů, přítomných poradě, dva studují medicínu a hodlají si otevřít praxi v Anglii, nebo v Americe, kdežto všichni ostatní studují práva a národní hospodářství, aby mohli spravovat zemi. Prostě, všichni studovali na ministry a poslance, nikdo se nenamáhal studovat něco, co by bylo přímo prospěšné jejich lidu. A kdo už studoval něco praktického, chtěl to uplatnit v zahraničí, protože tam je lepší život. Dokazuje to na příklad statistika, kterou uveřejnil v těchto dnech ředitel jedné venkovské anglické nemocnice. Insetoval místo lékaře

pro chirurgické oddělení s povinností bydlet v nemocnici. Dostal 59 žádosti, - nichž 54 byly od lékařů národností, jež tvrdí, že byly kolonialisty potlačovány a teprve nedávno osvobozeny a proto vedoucí zuřivou kampaň proti kolonialismu. A v téže venkovské, ne právě prominentní nemocnici, ze sedmi lékařů, kteří v ní musí bydlet - to nejsou právě, nejvýznamnější lékařská místa - čtyři jsou z někdejších kolonií. A právě Asie a Afrika trpí přímo katastrofálním nedostatkem lékařů.

Ostatně i dr. Banda, tento veliký nacionalistický vůdce v Njasku, jehož hlavním cílem je rozbít federaci Rhodesii a Njaska a který proslul nedávným výrokem, že nepřijme peníze od federální vlády na postavení údolní přehrady a že jeho lid bude raději hladovět, než přijímat peníze, jež by mu přinesly nezměrný užitek, když by přišly od vlády, jež se dr. Bandovi nelíbí, tento dr. Banda po dlouhá léta byl lékařem v londýnském předměstí Kilburnu. Ani mu nenapadlo jít léčit vlastní lidi, protože by mu to neneslo tolik, jako lékařská praxe v Londýně. To ponechal bělošským idealistům. A dr. Banda se vrátil do Njaska teprve, když mu tamní radikálové nabídli vůdcovství a dodnes se nenaucil řeči toho, čemu patheticky říká "můj lid".

Mnoho viny na tomto stavu věcí mají koloniální mocnosti, jež doce-la nepsychologicky přenášely vlastní systémy do kolonií, aniž by si uvědomily, že co je dobré a vhodné pro Británii, Francii, Holandsko a Belgii ve dvacátém století, nehodí se pro kolonie, jež žijí ještě ve stoletích mnohem dřívějších. V žádné ze zemí, spravujících kolonie, nebyla dnešní politická a administrativní soustava počátkem vývoje, ale teprve jeho nejnovější etapou. Každá se k dnešnímu stavu dostávala pomalu a pracně, krok za krokem. Hlasovací právo bylo postupně rozšiřováno podle stupně politického uvědomění, místní samospráva byla budována postupně a vybavována vždy větším oprávněním. A také míra svobody byla zvětšována postupně. V koloniích byl však najednou proveden náhlý skok. Od politické bezprávnosti k zásadě všeobecného hlasovacího práva pro analfabety a poloviční nebo i úplné divochy. Pravda, v některých koloniích byl učiněn pokus rozdělit voliče do několika skupin a stalo se tak obvykle příliš pozdě, aby se dalo čelit agitaci pro všeobecné hlasovací právo pro každého, živěné nejen nesvědčitými demagogy domácími, ale přílišnými nedočkavci v mateřských zemích kolonií a ovšem také v tak zvaném protikoloniálním táboře. Socialisté a odboráři všech zemí, misionáři některých sekt, tak zvaní liberálové a ovšem podvrtníci ze zemí za Železnou oponou, ti všichni se spojili, aby vymáháním "úplné a naprosté demokracie" zabránili demokracii zapustit kořeny v příslušné kolonii, zvrátili pořádek a zákonný stav a ochromili další vývoj k civilizované společnosti. Kus viny je zase na koloniálních mocnostech, že slabě ustoupily tomuto nátlaku zvenčí i zevnitř, avšak nátlak byl příliš

wocny. Viděli jsme na příkladu Belgit, jež byla donucena opustit Kongo a pak byla všeobecně viněna z chaosu, že tak učinila. Dnes je viněna znova, že někteří její příslušníci, kteří mají v Kongu více domovského práva než skvěle placení zaměstnanci Spojených národů a intervenční armády tam poslané, se pokusili zachránit pořádek a hospodářský život alespoň v některých částech Konga.

Okolnost, že částečným zaviněním koloniálních mocností nebyl kulturní a politický vývoj kolonií na vyšším stupni, způsobila, že když se koloniální mocnosti dobrovolně nebo z donucení rozhodly likvidovat své pozice, byla na ona území nepromyšleně a kvapně mechanicky přenesena politická soustava dosavadní koloniální ochrany. Chaos, který následoval, byl důkazem, že nelze mechanicky přenášet systémy, jež se jinde osvědčily, že ústavy a politické systémy nejsou konfekčním zbožím, ale že je nutno je vždy budovat s přesným přihlédnutím k daným poměrům, stupni vzdělání a k míře politického uvědomění a k společenské a hospodářské soustavě.

Především se ukázalo, že se politický systém Británie naprosto nehodí pro žádnou zemi, jež neprošla stejným vývojem a není odchována ve stejných tradicích. Kromě Konga se evropská politická soustava, přenesená do kolonií, nejhůře zhroutila v zemích dříve Británií spravovaných, jež dočasně přijaly její systém.

Tím nehodlám tvrdit, že by se demokracie evropského typu nehodila pro země africké nebo asijské, jak to tvrdí někteří zastánci nových diktatur. Naopak, věřím v demokracii pro všechny. Ale pro ony země se naprosto nehodí ono uplatnění demokracie, jež požaduje mimořádnou politickou vyspělost. Anglický systém dvou stran (vlastně ovšem dvou bloků) znamená v praxi vládu jedné strany a vláda jedné strany se snadno stane diktaturou jedné strany, neohlížející se na práva menšiny, není-li mírněna, jako je tomu ve Velké Británii, mocným vlivem veřejného mínění, parlamentní tradicí, jež vůdci opozice vyhražuje čestné místo a zvláštní plat a brzdí vládnoucí strany; a hlavně ovšem tradicí tolerance a ohledem na menšiny, stejně jako obrovskou pravomocí nezávislého soudnictví.

Nic takového nebylo ovšem domovem v koloniích a proto brzdy, jež kladl anglický systém vládní straně, opojené mocí, tam nebyly zavedeny nebo selhaly. Anglický volební systém, v němž je zvolen kandidát, jenž dosáhl největšího počtu hlasů, i když třeba většina voličů hlasuje proti němu, je snesitelný v Británii, kde se jeho nespravedlivost celkem vyrovnává výsledky z jiných okresů. V koloniích jsou menšiny tímto volebním řádem odsouzeny k naprosté bezprávnosti

Anglický systém má ještě další korektivy. Je zde především panovník, který může vykonat v zákulisí veliký nátlak na vládu - kolonie v zani-

cení pro "svobodu" panovníka odstranily a nastolily presidenty s diktátorskou pravomocí. A je zde sněmovna lordů, instituce archaická sice a volající po modernisaci, ale přes všechna omezení jejich oprávnění mocná dost, aby zabránila výstřelkům. Většina anglického lidu uznává, že je potřebí Horní sněmovny - v zemi s mnoha sty let parlamentní tradice. V koloniích, bez parlamentní tradice, této brzdy patrně nebylo potřebí. A konečně je zde mocný tisk, nezávislý na vládách a politických stranách, svobodný po všech stránkách a bez censury.

Britové se dopustili veliké chyby nejen tím, že nedokázali dát koloniím druhou sněmovnu, ale ještě více, že koloniím, jimž dali nezávislost, nedali do vínku poměrné hlasovací právo, jež by zajistilo práva menšin. Proto také jsou výsledky ve většině někdejších britských kolonií tak smutné a systém, přenesený s veškerou obřadnou pompou z Westminsteru uchoval jen tu pompu, ale zbavenou veškeré podstaty. Britský systém se kvapně změnil v jeho americkou variantu s téměř všemocným presidentem a protože v osvobozených zemích nemají ani senát, ani jiné brzdy presidentské všemocnosti, jakou mají ve Spojených státech, presidenti se změnili kvapně v neomezené diktátory a parlamenty jsou jen poslušnou ozvěnou. "Kult jednotlivce" v nich už daleko předstihl i ty nejhorší výstřelky kultu, jimiž byli zahrnováni Hitler, Mussolini a Stalin.

Výsledky ve francouzských koloniích jsou po této stránce většinou příznivější, ač je předčasné soudit, že ani zde nedojde k zhoršení. Francouzský režim byl vždy drsnější a přísnější britského, ale tendence pofrancouzšovat domácí obyvatelstvo, přenášení systému mnoha stran a menší závislost jejich parlamentního a samosprávného systému na velmi značné vyspělosti voličstva, to všechno způsobilo, že proti všemu očekávání pohromy z nezávislosti byly ve většině francouzských kolonií mnohem menší než v někdejších koloniích britských, jež v době své závislosti měly mnohem dokonalejší systém státní správy než kolonie francouzské a také podstatně vyšší životní úroveň.

Značnou úlohu na tom hrálo také, že Britové se nijak nenamáhali přenášet své společenské instituce a svou ideologii do kolonií, nechtějíce rušit jejich tradiční kmenovou organizaci, ani se nesnažili proniknout mezi tamní lid svým tiskem. Snažili se zachovat - moudře či nemoudře - jeho odlišnost. Francouzi naproti tomu se snažili proniknout svým tiskem a vychovat domorodce ve svých politických tradicích. Ne vždy měli žádoucí výsledek. Není také zaručeno, že by výchova v anglické politické ideologii, kdyby byla prováděna, skončila s nějakým úspěchem.

Debakl koloniálního režimu ve skoro celé Africe a ve velké části Asie staví svět před hrozná a osudová probléma. I když není pravda, že ko-

loniální mocnosti bohatly na koloniích - většinou všechny státy na své kolonie a na jejich hospodářský a kulturní rozvoj doplácely velmi značnými částkami - ztráta těchto kolonií je velkým politickým a vojenským oslabením někdejších koloniálních mocností právě v době, kdy je západní svět ohrožen komunistickým nebezpečím, Velká část světa je zachvácená politickým chaosem a značný počet někdejších kolonií žije z dotací "imperialistů", jež napadá a ostouzí, ale bez jejichž dotace by se celý jejich aparát beznadějně zhroutil. Nové státy žijí marnotratně z těchto dotací, vymáhaných přímým vyděračstvím a hrozbami, že se zapojí na sovětský blok. Jejich obyvatelstvo při tom upadá do obrovské bídy, protože dotace z ciziny spotřebují takoví Nkrumahové a Soekarnové na svůj přepych a většina z diktátorů na zbrojení. Bída se rozmáhá v zemích budujících pro své vládce přepychové paláce, jachty a tělesné stráže a čím větší je bída, tím větší jsou vyhlídky pro komunistickou podvrátnost.

Sovětská agitace proti kolonialismu začala hned od samého počátku mezinárodního komunismu. Stačí vzít do ruky protokoly prvních kongresů "Třetí internacionály a Rudé odborové internacionály, abychom zde našli dlouhé pasáže, mluvící o potřebě podporovat "buržoasní nacionalistické proudy" v závislých zemích, aby byli oslabeni "kapitalističtí imperialisté" a byla připravena cesta k vítězství bolševictví v zemích, jež by se domohly nové nezávislosti. Bolševici počítali od první chvíle a docela důvodně, že kolonie bez politických a administrativních zkušeností a bez opory svých někdejších správců padnou snadno do spárů mezinárodního komunismu. Proto také od skončení druhé světové války byla tato propaganda vystupňována měrou až nepřičetnou a mnoho pošetilců na Západě padlo této propagandě na lep a pomáhá uskutečňování jejich cílů.

Hodně naivních lidí na Západě věří, že soustavným vyplácením výpalmného lze zabránit, aby se někdejší kolonie nezměnily v komunistické protektoráty a později v přímé sovětské nebo čínské kolonie. Jak naivní je tato víra a jak důvodné jsou bolševické naděje ukazuje skutečnost, že až na hrstku výjimek se všechny někdejší kolonie rozhodly pro socialism. V době, kdy ve svobodném světě se socialistické strany s mnoha desetiletými praktických zkušeností (často i ve vládách) vzdávají ortodoxního socialismu a zavrhují marxismus, v koloniích ožívá nejstupidnější druh primitivního a autoritářského socialismu, vedoucího přímo k sovětskému systému. Kuba, Ghana, Indonésie a Egypt jsou hrozná výstražná znamení a budou se množit, nepochopí-li svobodný svět, že osud někdejších kolonií je problémem ještě osudovějším a naléhavějším než problém Berlína, že je v něm skryto nebezpečí nezměrně větší než v problému rozděleného Německa. Západ se utěšuje, že se mu podařilo zastavit přímý mocenský rozmach bolše-

victví v Evropě. Přehlízí při tom docela, že se bolševictví podařilo docela rozdrobit a zničit skoro všechny posice civilisace a lidskosti v Asii a Africe. Jedna cesta sovětského pronikání byla zastavena, ale v Asii a Africe byla cesta široce uvolněna. Dva zaostalé, ale lidnaté díly světa propadly již pomalu úplně novému věku temna. Vinu na tom mají nejen ti, kteří podkopávali civilisaci, ale také ti, kteří nenalezli odvahu civilisaci bránit a ochraňovat.

R.Kopecký

TEĎ NEBO UŽ NIKDY .

Když jsme před třinácti lety opoštěli vlast, uvědomovali jsme si jasně tu strašnou tragedii, v níž jsme se ocitli. Naše naděje se upínaly nejen k Západu, probuzenému již ze svých chyb a ilusí, ale především k příkladu našeho prvního odboje, který společnou prací a společnými obětmi vydobyl, co bylo nyní tak nešťastně, ba ostudně ztraceno.

Tragedie národa byla většinou z nás příkazem opustit partizánské zájmy a ve svorném houfu pracovat k očistě našeho jména, k nápravě - za každou obět. Naší první obětí byla poctivá snaha zapomenout vinu těch několika stovek profesionálních politikářů, proti nimž jsme se museli tehdy rvát v organizacích svedených jimi na cestu kolaborace a konečné prohry. Vystupovali jsme s krajním sebezapřením proti každému varujícímu a kritickému hlasu a snažíce se poctivě o harmonický celek, navázeli jsme překážky na cestu těch, kteří viděli lépe, a stavěli z nich vyvýšenou platformu těm kteří z přirozených důvodů nemohli než hájit své svědomí a své minulo bezohledným bojem o moc. V několika měsících byli jsme zaplaveni literaturou dokazující odporným způsobem překroucenými fakty vinu na tragedii národa kdekomu, jenom ne vinníkům skutečným. Ze zdrojů, které exilu byly poskytnuty americkými organizacemi i jednotlivci k organizaci protikomunistického boje, byl exil rozvracen časopisy a knihami, psanými dokonce i lidmi z akčních výborů. Následovala leta boje o absolutní kontrolu těchto zdrojů. Charaktery lidí, kteří dovedli zápasu s komunisty obětovat vše i své rodiny, byly napadány a ostouzeny. Smečka lidí, shluknuvší se kolem dra Petra

Zenkla, jenž tento rozvrat vedl, neštítla se ani násilí fyzického, ani korupce těch, kterým podobný obchod dal už jednou existenci. Jsou známa fyzická přepadení z české čtvrti New Yorku, jako není zapomenut případ křesťanského kritika radia Free Europy na stránkách pařížské "Noviny", který umklk hned, jakmile mu v tom nekřesťanském podniku byla podstrčena židle.

Teprve nyní probouzel se exil. Idealisté, kteří odmítali varovné hlasy v bláhové naději po společné práci exilu jako celku, vraceli se pokorně na cestu jediné správnou: k společenství skutečně protikomunistickému, k společenství lidí vinou na československé tragedii nezatížených. Avšak bylo už pozdě. Demokratický exil byl už rozložen na skupinky vzájemně zneprátelené, rozdělené nejen spory o taktiku v prvních letech exilu, ale i zneprátelených umele naočkovaným jedem Zenklova spiknutí.*)

A zatím na mezinárodním poli naše jméno klesalo tím hlouběji, čím hlasitěji jím operovalo toto spiklenecké hnízdo. Upadalo také tím, že také Západ konečně začal odpovědi k otázkám své ne právě příjemné současné situace hledat ve státních archivech místo ve stranických syllabech. A kritické jeho zkoumání nastavilo zrcadlo minulosti i našim kolaborantům. To, co v něm Zenklovi nohsledové viděli, nebyl obraz masky, líčené členy jeho strany a přísluhujícími spiklenci. Zhrozili se své vlastní podoby a vrhli se na národ jako celek. "Národ Švejků", psal v mnichovském Českém slově člen únorového akčního výboru, a člověk, jehož národ po léta živil v pohodlném místě zastupitelském, vrhl se na něj pro jeho prý nezpůsobné jedení ryb až po stejně nejsporné tvrzení, že si on - národ celý - přál znárodnění až po ty holičské oficiny. To jest, že si to přáli i ti holiči; to jest, že si svůj osud přál celý národ a že si ho tudíž zaslouží. A našli se lidé, kteří toto plivnutí po národu z bezpečné dálky ciziny zahrnuli ovacemi a pomyslnými literárními cenami. Ano, našli se lidé, kteří stejně tleskali, když se na národ vrhli s plánem nové národní fronty, doporučující pražským komunistům odstranění stalinců a nastolení titoismu, té "naší cesty k socialismu", o níž mluvil kdysi Gottwald za oddaného souhlasu národní fronty.

Avšak ani tato taktika, setřást ze sebe vinu na celý národ, nepomohla. Kritické hlasy ciziny už se ozývaly. Na otázku, jakým způsobem by komunisté mohli usurpovat moc v Americe, odpovídá americký profesor: Musela by mít presidentem Beneše a vládu, jako byla jeho vláda v ČSR. Americký biskup káže o arcibiskupu Beranovi a mluví o vládě národní fronty stejně kriticky. Po knihách, diktovaných našimi levými esery o protikomunistickém hrdinovi Zenklovi, přicházejí na trh knihy, líčící jeho a jeho kolegů úlohu ve světle historických fakt.

*) Zástupcem tohoto Zenklova spiknutí pro Holandsko jest p.W.Valk, Holanďan rodem, státním občanstvím i řečí (český jazyk ani částečně neovládá). Ze zenklistů v Holandsku vytvořil Holanďan p.W.Valk spolek, ktejý neprávem a nepravdivě vydává za "Komité svobodných Čechoslováků". Spolku tomu p.W.Valk dosadil jako "předsedu" zenklistů p.dr. Karla Remeše. (Poznámka redakce - dr. Beran.)

Masky spadly.

A konečně předstupuje tedy Zenkl před americkou veřejnost a přiznává svůj podíl na československé tragedii. A vykládá, že, kdyby byl býval on a několik jeho kolegů věděli to, co ví dnes, Československo mohlo být svobodné. Kdyby totiž býval tehdy věděl to, co se teprve dnes dočetl v článku jakéhosi Kozáka z Prahy. Představte si: Třináct let Zenkl přemýšlel o tom, jak se to vlastně tehdy všecko za ta tři léta sběhlo a nemohl se zbavit přesvědčení, že to vše, co o svém a svých bratrů hrdinství světu vykládal, bylo pravda, až náhle teď dostane do ruky Kozákovu stat a ke svému velkému úžasu zjistí, že to ti komouši měli vlastně všecko nalinkováno a on vlastně kolaboroval. Sensace, není-liž pravda. A aby byla ještě sensačnější a brožura v páně Jostenově vydání se prodávala, prohlásí osvícený Zenkl, že byla z Československa vynesena proti komunistickým opatřením, domnívaje se ve své stařecké naivitě, že už nikdo kromě jeho a Jostena nečte a tudíž neví, že Kozákova stat je k dispozici kdekomu, na příklad v N, York Public Library, kam propašována ovšem nebyla.

*

"Je to k zoufání", stěžoval si mně nedávno politik, který za vlády národní fronty byl ve vězení na Pankráci. Nikdy naše jméno nemělo horšího zvuku jako nyní. I Albánci znamenají více.

Sdílel jsem jeho zoufání, ale nemohl jsem se s ním dohodnout na cestě k nápravě.

Před časem Zenkl se svými spiklenci provedl další puč v Radě svobodného Československa, kterou podle vzoru komunistů z února - v tomto směru je Zenkl i ve svém pokročilém věku nadmíru účelivý - regeneroval m.j. několika práčaty, které po léta používal k nejhorším úlohám: k špinění lidí, k rvačkám, k rozšiřování gomulkovštiny a titoismu, k rozbíjení jemu nepohodlných organizací atd. Nastal další rozchod této neustále se rozcházející a scházející organizace. Tentokrát se utvořil politický výbor z lidí, které Zenkl a jeho akční výbor vyloučil. Z provolání, které Modrá revue uveřejnila, čtenáři znají, co si tento výbor přál. Mimo jiné žádal čestný soud, k němuž Zenkl nepřišel. Chtěl snad tím dokázat exilu, že postrádá to základní, o čem takový soud jedná? Politický výbor žádal společnou schůzi, na níž Zenkl nikoho neposlal. Rozhodli se tedy, že Zenkla převezou. I jmenovali ho a jeho dva lajtnanty na společnou listinu do ACENu, z něhož je kdysi rovněž vyhnal. Přesně tedy v tradici někdejšího užšího politického sboru, negociačního sboru, sboru politických jednatelů a bůhví jak ještě se

ty sbory radovského kašičkaření jmenovaly, dokázali Zenklovi, že vlastně proti němu nic nemají kromě toho, že si s nimi nechce společně hrát na vrcholnou organizaci exilu a na představitele národa v ACENU. Nevím, zda Zenkl už pochopil - po tolika shodných případech dřívějších - že se jich už nezbaví a zmoudřel. Jedno však vím se vší určitostí: Exil, t.j. jeho zdravá část, musí nyní říci s plnou rozhodností: Dosti už té kocourkovštiny, ničící beze zbytku dobré jméno národa, vydobyté nejvyššími obětmi celých generací.

Ano, naše situace je krajně kritická. Exil jako celek nemá vedení. Řemeslní politikáři, kteří si osobili právo mluvit jménem stran, které v exilu neexistují a ve svobodném Československu sotva naleznou právo na existenci po tom všem, co způsobily, zastupují zájmy exilu a zájmy národa s úspěchem, který se rovná úplnému bankrotu.

'Nevím, kdy uvidím svou zemi opět svobodnou, ba ani, co mohu udělat, abych uspíšil ten den', říká Zenkl v článku, v němž pozdě hledá své svědomí. Po třinácti letech zjistil v komunistickém článku, že má podíl na národní katastrofě. Kolik let bude potřebovat, aby zjistil, co má dělat, aby se směl vrátit do své země svobodné jen tak, jak byl svobodný ten "poslední český parlament" před třinácti lety, kterého dále vzpomíná; t. j. svobodné jen natolik, aby ho nemohla soudit. Čeká, že mu i to napoví některý komunista v Praze novým článkem? Připravuje si tuto cestu i tím jmenováním propagátorů národního komunismu do onoho spolku, o němž historikové čeští budou mluvit s krajním opovržením?

A tohle je nepochybně programem i ostatních členů bývalé národní fronty. Co tam pak dělají zástupci agrární strany? Co tam dělá dr. Osuský?

*

Když za první světové války byl utvořen první Národní výbor a Český kruh, později přezvaný na Český svaz, které ovládla politika Smeralů, Htíbschmannů, Tobolků a Hrubanů, český národ, revoltující doma v továrnách pod vojenskou správou, v plucích pod prušáckým velením a v zahraničí bojující už ve svobodných jednotkách proti Habsburkům, také se ptal: Co tam dělají ti, kteří tam nepatří? A přece tehdy alespoň dva čeští poslanci — Kalina a Prunar - odmítli s tou politikou bankrotu co mít.

A když bylo oznámeno zahájení říšské rady, dělnictvo pražských závodů sesadilo Šmeralovy a Htíbschmannovy důvěrníky a vytáhlo se svými požadavky do pražských ulic a na místodržitelství. V naprostém souzvuku s nimi a národem mobilisoval Jaroslav Kvapil české spisovatele a František Sis českou inteligenci v organizaci, která provedla sesazení aktivistických vedení stran.

Nebylo to lehké tehdy, ani populární. Kvapil s drem Guthem byli zle přivítáni předsedou Českého svazu Stánkem (neplette se nám do politiky, m> se vám taky nepletete do literatury.) Dr. Mattuš, předseda Národního výboru, veřejným pokáráním utrl se na staříčkého Jiráska.

Nebyly lehké ani začátky práce Sísovy. Nedůvěra k němu jako straníku stihala stejně jeho i jeho přátele. Avšak historický okamžik, před nímž národ stál proti některým svým vůdcům, rozhodl a zlámal nemístnou nedůvěru a partaj-ní zájmy.

V podobné situaci je dnes náš exil. V naprosté kontradikci s jeho zájmy a se zájmy národa je jeho jménem mluveno a jednáno lidmi, kteří se po jeho přání neptají a jeho zájmy se neřídí. A také my jsme se ocitli před historickým okamžikem, který vbrzku zazvoní svým rozhodnutím. Necháme za nás mluvit li-di, kteří nemají ani naši důvěru, ani důvěru Západu? Spokojíme se společky, předstírajícími organisační činnost nebo se vybíjejícími v pořádání pikniků,tan-covaček a svatováclavských posvícení?

Nikoliv. Toto je poslední možnost zachránit alespoň trosky exulantské-ho společenství, než bude zatomisováno úplně. Volám všechny, kteří dosud se nezcizili národu a sami sobě:

Do houfu. K společné práci. Ted nebo už nikdy.

Miloslav J. Brouček

* * * * *

MÍRA TRPĚLIVOSTI DOVRŠENA

V jednom z minulých čísel Zpravodaje v Chicagu uveřejnili zkráceně článek, který pod tímto nadpisem napsal Václav Holub v Demokracii a socialismu. Je-den z našich čtenářů upozorňuje na několik skuteč-ností, které tam přehlédli a jež v souvislosti s před-mětem článku a situací exilu mají důležitost zásadní.

Přiznám se, že mne rozhodnost Holubových řádek a jeho svaté rozhoř-čení nadmíru dojalo. A protože Zpravodaj oznámil, že z jeho článku přináší jen "několik zajímavých řádek", pídil jsem se po tom časopise, který vychází jen příležitostně, abych si přečetl ten spravedlivý hněv celý. A má námaha byla odměněna.

Především autor oznamuje, že "Nedávno došlo v USA k důležité exilové události". Spěchal jsem tedy dál přeskakuje přes zazávkovaná jména (jak případně) představitelů politických stran, abych se dozvěděl, že tím důležitým činem bylo ustavení Politického výboru RSC. "Bylo už věru na šase", pokračuje dále Holub, a v tom jsem s ním souhlasil, neboť to počáteční napětí, které se mne zmocnilo po přečtení úvodní věty, ohrožovalo vážně mé slabé srdce. A viděl jsem, že zbytečně, neboť - tohle jsme tu už měli: Byla tu třináctka a sedmnáctka (Klabzuba měl jen jedenáctku) a - negociační sbor. Pak - můj ty světe - užší politický sbor a jakýsi sbor politických jednatelů a pracovní sbor a rotační sbor a Bůh sám ví co ještě. A teď tedy opět důležitá exilová událost — politický výbor. Aby do vás tisíc láteř...

A k tomu pokračuje generální tajemník čs.sociální demokracie v exilu: "Jestliže je něčeho litovat, tak jen toho, že k takovému rozhodnutí nedošlo už dávno. Mnohé mohlo vyhlížet jinak a určitě lépe." Abych neklel... Kolik už takových "rozhodnutí" tu bylo a jak že to vyhlížíme? "Nechci a snad toho ani není třeba", pokračuje Holub, "rekapitulovat vývoj posledních deseti let. Je to kapitola velmi smutná." Tak, tak...

Ale ubránit se nelze a Holub si přece jen trochu zarekapituluje. Ale jen trošku, aby nenašel nějakou tu analogii "důležité exilové události". A tak se omezí jen na konstatování, že hned "Od počátku bylo každému jasné, že tento exil nemá venku politického vůdce, který by byl většinou lidu... respektován. Bylo proto... nutno vytvořit autoritu kolektivní." To je úvaha dobrá a rozšafná, ale tuhle už je chyba: "Orgán s takovou autoritou mohou vytvořit representanti politických stran..." Kdepak, holoubku, tady je právě to čertovo kopýtko: Celou dobu jste si tu hráli na politické strany a jejich representanty, a kde že jsme? Co exil potřebuje nejsou representanti politických stran, nýbrž representanti národa.

A nemám-li pravdu a má-li ji tudíž Holub, proč si stěžuje na Zenkla, který přece je taky representant strany, ale nikoli representant národa. Vždyť to sám Holub potvrzuje řka: "Snad je dobrým předsedou své strany, určitě není národním vůdcem."

Připouštím rád, že je to problém saksleťsky těžký nalézt representanty národa mezi těmi representanty stran, jimž se národ už dávno ztratil (znali-li ho kdy vůbec) a zbyly jen strany se všemi zavilými egoistickými zájmy, v jejichž rámci teprve a jedině naprosto totožné zájmy osobní mohly být ukojeny. Proto byla RSČ založena na stranách jejich representanty, protože jim nešlo o boj proti komunismu škrtícímu národ, ale o boj o žlab, o mocenské postavení stran a jejich representantů s cílem přežít. To ví Holub také, i když je i on politickým representantem. A právě proto nechrne ho mluvit dál.

Nu of nooit meer ·

Toen wij dertien jaax geleden ons vaderland verlie-
ten, beseiten wij duidelijk die afsohuwelijke tragedie,
waarin wij ons bevonden. Onze hoop ging uit niet alleen
naar het Westen dat reeds uit zijn fouten en illusies
ontwaakt was, maar vooral naar het voorbeeld van ons eer-
ste verzet, dat door gezamenlijke arbeid en gezamenlijke
offers datgene had bereikt, dat nu op zulk een ongelukkL-
gel | ja sohandelijke manier werd verloren»

De tragedie van ons volk werd voor meesten van ons
het gebod partizaan-belangen te vorlaten en in een een-
drachtige groep te werken voor een sulvering van onze
naara, voor een verbetering - ten koste van elk offer ·
Ons eerste offer was het eerlijke streven de schuld te
vergeten van die enkele honderden professionele politici,
tegen wie wij moesten vechten in organisaties, die door
hen op de weg van collaboratie en uiteindelijk verlies
werden gebracht« ffij traden op met grote zelfontkenning
tegen elke waarsohuwende en critische stem en, strevende
op een earlijke wijze naar een harmonisch geheel, legden
wij hindernissen op de weg van degenen, die beter zagen,
en bouwden wij daarvtmeen verhoogde platvorm voor degenen,
die om natuurlijke redenen niet anders konden dan hun ge-
weten en hun vejrleden te verdedigen door een roekeloze
strijd om macht» Binnen enkele maanden werden wij over-
stroomd met literatuur die op een walgelijke wijze, door
middel van verdraaide feiten, de schuld aan de tragedie
van ons volk gaf aan eenieder, behalve aan de werkelijke

schuldigen. Uit bronnen, die door Amerikaanse organisaties en individuele personen aan het exil ter beschikking werden gesteld voor het organiseren van anti-oömmunistische strijd, werd het exil verbrokken door tijdschriften en boeken, die geschreven werden zelfo door personen uit actio comitds* Jaren van strijd om een absolute controle van deze brennen volgden. Karakiers van mensen, die bereid waren aan de strijd tegen het communisme alles, zelfs hun gezinnen, op te offeren, werden aangevallen en beschaamd. Een troep personen, die zich gegroepeerd had rondom dr, Petr Zenkl, die deze verbrokkening leidde, was niet vies van fysiek geweld noch van corruptie van dögenen, diß al eenmaal hun bestaan in een dergelijke hand6l hadden gevonden. Pysieke overvallen in de Tsjechische wijk in New York zijn bekend, evenals men niet vergeten heeft het geval van een christelijke criticus uit de Radio Free Europe op de paginas van de in Parijs uitgegeven Novina, die direct tot zwijgen overging zodra h6m in dat onchristelijke ondernGiaing een stoel vverd aangeboden.

Pas nu ontwaakte het exil. Idealisten, die de waarschuwende stemmen weigerden in blijde hoop op gezamenlijca arbeid van het exil als geheel, keerden gedwee terug naar de enige juiste weg: naar een werkelijk anti-communistisch6 gemeensohapj naar een gemeenschap van mensen, die niet bezwaard waren door de schuld aan de Tsjechische tragedie » Het was echter reeds te laati het democratische exil was reeds uiteengevallen in aan elkaar vijandelijke groepen . In groepen, die niet alleen door de twisten over de tactiek gdcurc-ndo de eersto jaren van hat exil waren verdeeld » + pro-oömmunistische actie-comités van februari 1940*

maar die ook door de kunstmatig ingespoten gif van Zenkl's
+
conspiratie vijandelijk waren geworden,

En inmiddels viel onze naan op internationaal gebied des te dieper hoe luider daarmede dat nest van conspiratie opereerde. Onze naaia viel dieper ook door het feit, dat het Westen eindelijk een antwoord op de vrag6n van zijn niet altijd aangename destijdse situatie begon te zosken in de staatsarchieven in plaats van in partij-leuzen. En het critische onderzoek van het Westen creërde een Spiegel van het verleden ook voor onze collaboranten. Datgene, dat Zenkl's handlangers daarin zagen, was niet het beeld van het masker, door de leden van zijn parti;} en de dienende conspiratoren beschreven. Zij schrokken van hun eigen gelijkenis en wierpen zieh op het volk als geh6el . "Het volk van Schweiks", schreef in het Ceslce Slovo (Tsjechische Woord) een lid van het februari-actieoomite. En iemand aan wie het volk jaren lang, op een gemakkelijke post van een ambassade,6en bestaan had verschaft, wierp zieh op het volk vanwege de, naar men zegt, ongemanierde wijze van viseten, tot 6en even onhandige bewering, dat het gehele volk de nationalisatie wenste, de kapperszaken inbegrepen. Dat wil zeggen, dat ook de kappers het wensten. Dat wil zeggenj dat het gehele volk zijn eigen lot had gewenst en dat het het derhalve verdient. En er waren mensen,

+ De vertegenwoordiger voor Nederland van deze conspiratie van Zenkl is d6 h6er v/.Valk, Nederlander van geboorte, nationaliteit en taal (de Tsjechische taal beheerst hij niet eens gedeeltelijk)«Uit zenklisten in Nederland creërde de Nederlander de heer W.Valk een vereniging, die zieh ten onrechte en tegen de waarheid in uitgeeft voor het "Comité" van vrije Tsjechoslowak6n in Nederland'iAan deze vereniging heeft de heer W.Valk als "voorzitter" toegewezen de zenkligt dr.Karel Remes.

die dit apuwen op het volk vanuit dt veilige verte van het tautenland ovrstroorade'* met ovaties en verzonnen literaire prijzen, Ja, er warer mensen, die even veei applaudiseerden toen deze figuren zieh op het volk hadden geworpen met het plan van het nieuwe nationale front, dat de Praagse commnister. oen verwerping der Stalinisten en de instaklatie van het Titoisme aanbeval, - op "onze weg naar het socialisme", waarvan destijds Gottwald sprak onder t06gewijd goedvinden van het nationale front«

Zelfs deae tactiek echter, met het streven de schuld van zichzelf af te achudden en op het gehele volk te w6rpen, hielp niet. De oritische stemmen van het buitenland begonnen reeds op te lconen. Op de vraag, op welke wijze de communisten dt macht in Amerika zouden kunnen grijpen, antwoordt een Amerikaanse professors Amerika zou dan s'en President Benes moeten hebben en een Regering als de zijne in Tsjechoslowakije. Een Amerikaanse bisschop preekt over aartsbisschop Beran en spreekt over het beleid van het nationale front even critisch. Na de door onze linkse "esers"+ geditcerde boeken over de anti-communistische held Zenkl, komen op de markt boeken, die de rol van hem en van zijn collegas beschrijven in h6t licht van historische feiten.

De maskers zijn gevallen.

En eindelijk treedt dus Zenkl voor de Amerikaanse openbaarheid op en bekent zijn aandeel aan de Tsjechische tragedie. En hij vertelt dat, hadden hij en enkele van ziji collegas datgene geweten, dat zij vandaag weten, Tsjecho-

+ "eser" - lid van de Russische partij van socialistische revolutionairs.

slowakije vrij had kunnen zijn. Wanneer hij namelijk datgene geweten had, dat hij pas heden in een artikel van een zekere Kozak uit Praag had gelezen. Stelt U voors dertien jaar lang heeft Zenkl erover gepiekerd hoe destijds eigenlijk alles gegaan was, gedurende die drie jaar, en hij kon de overtuiging niet kwijt, dat alles dat hij over zijn heldhaftigheid en die van zijn broetfers aan de wereld had verteld, waar was, totdat hij nu, plotseling, Kozak's opstel in handen kreeg en tot zijn verwondering ontdekte, dat die communisten eigenlijk alles uitgestippeld hadden en dat hij eigenlijk geeollaboreerd had. Een sensatie, niet waar? En om dit nog sensationeler te maken, en opdat de door de heer Josten uitgegeven brochure verkocht zou worden, verklaart de verlichte Zenkl, dat het artikel te'gen de oommunistische maatregelen in uit Tsjechoslowakije werd gesmokkeld. Hij veronderstelt in zijn ouderdoms-nalveteit dat niemand, op hemzelf en Josten na, leest en derhalve niet weet, dat Kozak's artikel voor iedereen ter beschikking staat b.v. in de N.Y« Public Library, waarheen het natuurlijk niet gesmokkeld werd.

"Het is on wanhopig te worden", klaagde onlangs een politicus, die gedurende de oorlog van het nationale front in Pankrac (gevangenis in Praag) zat, "Nog nooit heeft onze naam een slechtere klank gehad als nu. Zelfs de Albanigrs betekenen meer".

Ik.deelde zijn wanhoop, maar ik kon het met hem niet eens worden over de weg naar verbetering,

76or enige tijd verrichtten Zenkl en zijn conspirateQB een andere putsch in de Raad van het Vrije Tsjechoslowakija,

die Zenkl naar het voorbeeld der communisten van februari - in deze richting is Zenkl zelfs op zijn vergevorderde leeftijd buitengewoon leerzaaro - "regenereerde" met o.a., enkele vschtbazen, die hij jaeren lang gebruikte voor de laagste taken; het vuil maken van mensēn, vechtpartijen, bet verspreiden van Gomulka-isme en Titoisme, het kapot maken van de voor hem onggcoJcloHJ® organisaties, etc.. B6n verdere uiteenval van deze telkens uit elkaar vallende en wederom bij elkaar kōrnende organisatie, volgde. Deze keer had zieh een politieβk oomite' gevormd uit mensēn, die Zenkl en diens actie-comit^ hadden verstoten. Uit de door de Modrdrf Hevue openbaar gc-maakte verklaring, weten de lezers, wat dit comit^ wenste. Onder andere eiste het een are - gerecht, waarvoor Zenkl niet verseheneen was. Wilde missehien daarmede aan het exil bewijzen, dat het het es-sentiēle mist, dat een dergelijk ere-gerecht behandelt ? Het politieke comite eiste een gezamenlijke vergadering, waarheen Zenkl niemand had gestuurd. Zij besloten dus Zenkl erin te laten lopen. Zij noemden hem en zijn twee luitenants op de lijst voor de ACEN, waar vandaan hij ze eveneens verdreven had. Dus precies volgens d6 traditie van het toenmalige nauwere politieke korps, het negccis- rende korps, het korps van politieke functionarissen en de hemel weet hoe deze korpsen van de Raad-knoeierij eigenlijk heetten, bewezen zij aan Zenkl, dat zij niēts tegen hem hadden behalve het feit, dat hij niet tesamen met hen de top-organisaties van het exil en de vertegenwoor- diger van het volk in ACEN wilde speien. Ik weet niet of Zenkl reeds begrepen heeft - na zoveel hiermede overeen-

körnende vroegere gevallen - dat hij ze niet meer kwijt raakt en of hij wijzer is geworden. Dit weet ik echter met alle zekerheid: het exil, dat wil zeggen: het gezonde decl daarvan, moet nu met volle besluitvaardigheid zeggen: genoeg met dat gekonkel dat de goede naam van ons volk volkomen vemietigtj de naan die met de grootste offers van hcle generaties werd opgebouwd.

Ja, onze situatie is uiterst critisoh. Het exil als geheel heeft geen leiding, Beroepspolitici, die zieh het recht hebben tocgeSigend namens partijen te Spraken, die in het exil niet bestaan en die in het vrije Tsjechoslowakije nauwelijks een recht van bestaan zullen vinden na al hetgeen zij hadden veroorzaakt, behartign nu de belangen van het exil en van ons volk met een sueoes gsli^k aan een volslagen bankroet.

"Ik weet niet wannccr ik nijn vaderland wederom vrij zal zien, en ook niet wat ik kan doen om die dag dichterttry te brengen", zegt Zenkl in het artikel, waarin hij te laat zijn geweten zoekt, Na dertien jaar heeft hij in een oommu-nistisoh artikel ontdekt, dat hij deel had aan de nationale catastrofe. Hoeveel jaren zal hij nodig hebben om te ontdekken wat hij moet doen om terug te mögen keren naar zijn vaderland, vrij sleclits zo, zoals het laatste Tsjechische Parlement dertien jaar geleden, waaraan hij steeds heriXftEtrb. Dat wil zeggen« het vaderland vrij slechts voor zover, dat het hem niet kan veroordelen. Verwacht hij, dat ook dsCt hem een of andere communist in Praag met een nieuw artikel zal inspireren ? Bereid hij deze weg voor,eveneens door het benoemen van Propagandisten van het nationale commu-nisme in de vereniging, waarover Tsjechische historici met

verachting zullen spreken ?

En dit is zonder tv/ijsfel het programma **66k** van de andere leden van het vroegere nationale front. .Yat doen vertegenwoordigejra van de Agrarische Partij dan daar ? Wat doet daar dr. Osusky ?

x

Toen tijdens de eerate wereldoorlog Ant. Svehla het eerate Nationale Conit^ er, de Tajechische Kring, later Tsjechische Bond genoemd, ore&rde, die door een politiek van Smerala, Hübschmann, iobolkas en Hrubans overheerst werden, vro6g het Tsjeohisohe volk, revolterend thuis in fabrieken onder militair beheer, in reginenten onder de Pruasische leiding en in het buitenland veohtend reeds in vrije eenheden tegm de Habsburgers, eveneena: Wat do6n degenen, die daarin njet hören, daar ? En toen hadden tenminste twee Tsjeohisohe afgevaardigden - Kaiina en Prunar - geweigerd inet deze politiek van bankroet iets te maken te hebben,

En toen de installatie van de Rijksraad (in de Oostenrijka-Hongaarse Monarchie) werd aangekondigd, dechar - geerden arbeiders van Praagse ondememingsn Smeral's en Hübsahmann's vertrouwenslied6n, en zij trokken met hun eisen de Straten van Praag op en naar het kantoor van het politieke landsbeheer. En in volkomen overeenstenming met hen en met het volk, raobiliseerde Jaroslav Kvapil Tsjechische schrijvers en Fr. Sxs de Tsjeohisohe intelligentie in een organisatie, die de decharge van de activiotisohe leiding der partijen uitvoerde.

Dit was toen noch gemakkelijk noch populair. Kvapil met dr, G-uth werden zeer siecht verwelkomd door de voor-

zitter van de Tsjechische Bond, Stanek, "Mengen jullie zioh niet in de politick, wij nennen ona ook niet in de literatuur." Dr. Mattuä, voorzitter van het Nationale Comité, viel met cen openbare reprimande uit tegen de zeer oude Jirásek.

Het begin van Sis' werk v/as evenmin gemakkelijk. Het wantrouwen jegens hem als partij-man viel even op hem als op zijn vrienden, Het historische ogenblik echter, waarvoor het volk Btond, gaf de doorslag en vernietigde het niet gepaste wantrouwen en de partij-belangen.

In een soortgelijke situatie bevindt zioh vandaag ons exil. In een volslagen contradictie met zijn belangen en met de belangen van het volk, wordt in zijn naam gesproken en onderhandeld door menšen, die naar zijn wensen niet vracen en die zioh door zijn belangen niet laten leiden. En óók wxj zijn op het historische moment aangeland, dat binnenkort zijn besluit zal laten hören. Zullen wij namens ons menšen laten spreken, die noch ons vertrouwen noch dat van het Westen hebben ? Zullen wij ons tevreden stellen met vereniginkjes, die een organisatorische activiteit voordoen of die zioh uitleven in het organiseren van picnics, danspartijtjes en feestjes?

Geenszins. Dit is de laatste mogelijkheid de rulnes van de exil-gemeenschap te redden, voordat deze volkomen in atooms uiteenvalt. Ik doe een beroep op allen, die zioh nog niet helemaal vervreemd hebben van het volk en van zichzelf t op in groep. Op naar een gezamenlijke arbeid. Nu of nooit meer .

Miloslav J, Brouček.

KULTURNÍ ODBOR
ÚSTŘEDNÍHO SVAZU ČESKOSLOV STUDENTSTVA

CYKLUS PŘEDNÁŠEK
„O IDEOLOGII
ČESKOSLOV. POLITICKÝCH
STRAN“

vil.

Senátor VIKTOR DYK:

**Československá národní
demokracie.**

, Blairu

PRAHA 1931
VYDAL TISKOVÝ ODBOR ÚSČS.
TISKEM KNIHTISKÁRNY „TYPUS“ PRAHA-SMÍCHOV.

Ideologie československé národní demokracie.

československá národní demokracie je dítě rakouských ža-lářů a rakouské persekuce. Ve své stati v »Příručce« z roku 1918 zdůraznil Dr. Antonín Hajn, že vydání spisovatelského projevu a poslaneckého prohlášení a po nadšeném přijetí jích národem neznamenal ještě, že zmizely z něho skupiny a strany, které orientovány byly austrofilsky. »Nebylo-li tudíž«, ptá se Dr. Hajn »tím více příkazem pouhé obezřelosti býti co nejlépe uspořádán, aby stráž proti těm skupinám a stranám byla ustavičně poho-tově a dostatečně mocná zabrániti jejím diversím, dokonce pak možnostem i jejich frontálního útoku? že takto neb aspoň po-dobně ve své osamocenosti a ve své nucené prázdni uvažovaly i četné osoby uvězněné, doznaly později samy. Ba, některé z nich šly ve svém osamoceném přemýšlování dokonce ještě dále, nežli byla myšlenka soudnosti stran.« A na večeru na uvítanou Dr. Kramáři, uspořádaném na Slovanském Ostrově dne 17. října 1917 praví Dr. Kramář v své odpovědi: »A nehněvají se na mne moji přátelé se strany svobodomyšlné. Já jsem se v žaláři po-někud — dovolte ten výraz nemožný — odstranil. Ne, že bych přestal milovati stranu, v které jsem vyrostl, nejsem nevděčným, ani nevěrným, ale přece jsem jenom cítil, že jsme dříve všichni bez rozdílu, žádného nevyjímám, viděli bohužel velmi často pri-mům ve straně a že jsme zapomínali, že pro každého českého politika má býti primům necessarium národ a jeho prospěch a teprve-v druhé řadě strana a všechno ostatní. A jestli jsem měl v těžkých chvílích jednu touhu, jedno přání a jeden pevný úmysl, byl to: až se vrátím, věnovati všechny své síly tomu, abychom uspořádali i své vnitřní poměry, abychom si mohli stisknout ruce druh druhu, ať náležíme k té či oné straně, poněvadž chceme, jedině veliké dobro svého národa! Abychom se sešli všichni, kteří patříme k sobě svým přesvědčením, svými programy a abychom i ti, kteří se různíme, poněvadž zůstanou v každém národě různé strany následkem jeho sociálního rozvrstvení, abychom i s těmi ostatními dovedli pracovat za jediným velikým cílem, za velikou budoucnost českého národa!«

Jiní, kteří se s námi později rozešli, nesmýšleli jinak; Václav Kľofáč nabádal mne při poslední rozmluvě před mým propuště-

ním z vazby, abych pracoval k společnému žurnalistickému postupu a organizaci maximalistického denníku a Cyril Dušek, se mnou společně propuštěný, brzy poté v »Národě« se přimlouval velmi energicky za zjednodušení politických našich poměru.

Úmyslem naším bylo sloučiti všechny strany, s nimiž pro akci zjednodušovací za daných poměru bylo možno počítati. Na schůzi v Luhačovicích (19. srpna 1917) pozvána posl. V. J. Kloúcem strana pokroková (realisté), lidovopokroková strana moravská a strana státoprávně pokroková. Na urgenci mou, Ur. Stránského a spisovatelské rady, jež se účastnila porad, pozvána národní strana svobodomyšlná.

Dospěti k jednotnosti postupu v té či oné formě jevílo se krajně naléhavým; právě v létě roku 1917 odehrával se velmi prudký zápas o linii, kterou se půjde po obojakém projevu Svazu, který se chtěl opíratí o »přirozená práva národů na sebeurčení a svobodný vývoj, o právo, jež nad to jest ještě u nás posíleno nezadatelnými právy historickými, státními akty plně uznanými,« a domáhati se »spojení všech kmenů československého národa v demokratický velký stát«, ale chtěl současně »v zájmu celé říše a dynastie přetvořit mocnářství habsbursko-iotrinské ve spolkový stát svobodných a rovnoprávných národních států.« Obesláním Seidlerova subkomitétu byl by národ dal ve formě mezinárodně jasně a srozumitelně souhlas s řešením požadavků českých jakožto vnitřních otázek a to ne rakousko-uherských, nýbrž pouze rakouských, poněvadž parlament vídeňský nemohl upravovat ústavní poměry uherské. Tím padalo spojení s větví slovenskou. Většina »Svazu« a většina »Národního výboru« s Dr. Mattušem v čele patřila k táboru aktivistů. Bylo třeba ostré kampaně, aby byla vynucena resignace Dr. Mattuše, muže jinak úctyhodného, a aby zamezeno bylo — byť ve formě opatrné — obeslání zmíněného subkomitétu.

V plné kampani proti rakouskému aktivismu došlo k poradám luhačovickým. Poprvé se na nich projevila snaha užít vývoje věcí na Rusku k zdůraznění programu socialistického, k obratu, jak bychom později řekli, na levo. Zástupci strany národně-socialistické žádali, aby společná strana byla stranou socialistickou. Rozpor prohloubil se ještě při poradě v Turnově (30. srpna). Zde už zástupci strany národně-socialistické naznačovali vhodnost dvou stran místo jediné: maximalistické strany socialistické a nesocialistické. Odklon na levo zasáhl i mé blízké

přátele i spolupracovníky z »České demokracie.« V třetí poradě u Bubeníčků, jediné, které jsem nebyl přítomen, meškaje venku, usneseno utvořiti společný užší výbor za účelem provedení jednotného vedení politických a národních záležitostí, jakož i žurnalistiky stran. Zjevno však bylo, že v straně nár. socialistické, k níž se přikláněla »česká demokracie« nebude ochoty k sloučení, poněvadž — opět vlivem poměrů v Rusku — se sociálně zradikalisovala, proces, který vedl brzy po té k změně názvu strany, místo národně-socialistické strany byla tu »československá socialistická strana«.

V projevu předsednictva strany státoprávně pokrokové z 8. září 1917 naznačeny obavy, které budil tento vývoj. »V dnešní době jest jen jedno dělítko stran a jen jeden bod v pracovním programu celé politiky: vybudovati československý stát. Státoprávní program po době téměř půlstoleté stal se opětně programem aktuálním a měl by se tudíž veškeren celý národ státi jedinou obrovskou všenárodní stranou státoprávní a státotvornou; zdůrazňovati kterékoli jiné zřetele pro uspořádání našich vnitřních poměrů v dnešní době má v sobě nebezpečí, že znevážena bude před světem na konec sama opravdovost našeho boje za osvobození.« Nechtěli jsme, aby národ přel se o kůži medvěda, který daleko ještě nebyl mrtev. Zdá se mi politicky nesporným, že utvoření jednotného organismu, který by byl zbraní pro dobytí státu a pro jeho obhájení, bylo by velikým národním prospěchem, třeba' nikdo z nás nedělal si illusí o dlouhém trvání takového útvaru. Plně by bylo stačilo, kdyby taková veliká strana, k níž by přistoupili v té či oné formě agrárníci, položila základy ústavy a vybuodovala předpoklady vskutku národního státu.

Ponechávám soudu posluchačů, aby s tímto vyličením srovnali příliš povšechná tvrzení jednoho z mých vážených kolegů, že »všechny naše politické strany vznikly za Rakouska a jejich ideologie byla urovnána u velké míře povahou Rakousko-Uherského mocnářství« dále že »svou ideologií nedovedly se přispůsobit tomu velkému historickému paktu, že národ československý má dnes samostatný svůj stát.«

Národní demokracie vznikla spojením složek, jež stály v čele osvobozovacího boje, vznikla proti mocnářství Rakousko-Uherskému, dožila se té cti, že byla persekvovaná v době ostatní volnosti, že její tisk potlačován a její schůze zakazovány v době, kdy jiným uvolněn i tisk i schůze. A dočkala se posléze bolest-

nější cti, že stejně jako za Rakousko-Uherska byla persekvována za republiky, pro jejíž bytí přemnoho učinila.

Ideologie strany naší povahou Rakousko-Uherského mocnářství uvedena nebyla; mohla by se pouze ve smyslu záporném zjistiti spojitost: až do 28. října 1918 pevně a důsledně, bez kolísání postup strany byl protirakouský. Ale duch byl také a v prvé řadě kladný: chtěli jsme ne pouze bourat cizí, ale také budovat vlastní stát a udržet jej, a domnívali jsme se, že tak úspěšně můžeme učinit zdůrazněním myšlenky nejvyšší, myšlenky národní. Myšlenka národní, této veliké a soustředivé síle, musí ustoupiti všechny ostatní myšlenky, domněle vyšší a širší. Národ má ne pouze právo, ale povinnost žít. A jako není mravního zákona, který by směl nutit jednotlivce k sebevraždě, není idejí, které by směly nutit k sebevraždě národ. Myšlenka, která vede k podlomení energie národní, je prostě zvrácená, nesprávná, nedomyšlená myšlenka. Státy se udržují pouze velikou jednotou národní myšlenky a přesvědčením, že existuje pospolitost zájmů mezi příslušníky národa, zde živí mají vzpomínat mrtvých a obětovat se pro nenarozené; že není kultury mimo národ a života mimo národ. A nebudeme-li v tomto smyslu národem, nebudeme také dlouho svobodným a především národním státem!

Z myšlenky národní plyne myšlenka všenárodní; je to zásada pospolitosti, uvedená v praxi. Všenárodní ráz strany národnědemokratické neznamena přehlížení skutečnosti, že národ je rozdělen v stavy, třídy, skupiny, ať už je dělí zájem, víra nebo programová směrnice. Všenárodnost znamená názor, že všechny tyto různé složky mohou dosíci trvalého úspěchu pouze jako část celku, nikoli část proti celku. Úspěch, kterého docílí taková složka využitím konjunktury na úkor jiných složek proti přirozenému hospodářskému řádu, udržeti jí nemohou. Je možno odhlasovat nemožnosti, není však možno je provádět. Předpoklad zdraví těchto složek je zdraví celku. Nelze tyto složky izolovat učinit z nich něco pro sebe, bez zřetele na prospěch národní, bez zřetele na prospěch obecný. Viděli jsme, jakou pohromou je, řeší-li se problémy celonárodní, jakým aspoň byla na př. otázka pozemkové reformy, jen s hlediska zájmu a zisku určité politické strany, viděli jsme při řešení různých krisí, že nemohou — nemají-li přinést spíše zhoršení nežli zlepšení — být řešeny pouze lokálně. Chtíce nechtíce všichni spolu souvisíme a krátkozraká diktatura stavovských činitelů moci musí býti také krátkodobou diktaturou, úspěchy jí dosažené hodnoty pochybné a přechodné;

za to ovšem takové vítězství neomezeného a neodpovědného egoismu stavovského může a musí přinášet škodu národu a státu.

V souvislosti s touto ideologií nutno zdůraznit jiné programové usilování: pouze národní a všenárodní základ může udržet národní ráz státu československého, nikoli základ mezinárodní či stavovský a třídní. Podle ideologie strany naší stejně jako cílem snažení jednotlivců musí být, svéprávnost a osamostatnění, musí být také přirozeným posláním dozrálého národa, aby se stal svéprávným a samostatným, aby si utvořil svůj národní stát. I kdyby poroba národní zaručovala hospodářský blahobyt porobeným, i kdyby svoboda tento hospodářský blahobyt ohrožovala, musí zůstat cílem. Utkví-li národ u plných hrnců egyptských a zřekne se cesty do země zaslíbené, obětuje prospěchu třeba chvilkovému a zdánlivému svou čest a důstojnost, životní jeho nerv je ochromen, živoří a doživoří. V řeči už zmíněné řekl Dr. Kramář: Svoboda není jenom prázdňým slovem, nýbrž je z prvních statků padlého civilisovaného národa a jsme povinni pronášeti slovo to nejen jako frázi, která zkrášluje nějakou reč, nýbrž je nám svoboda potřebná zrovna tak, jako je nám zapotřebí čistého vzduchu, abychom žili a dýchali.« Je to samozřejmost, ale samozřejmé věci nejsou u nás vždy samozřejmými. Po chvílích, kdy jsme se naučili vážit si významu samostatnosti, přišly jiné, kdy jsme se odnaučovali vážit si jí, kdy jsme počítali pro nedostatky doby přítomné vzpomínati s odporem těch časů přešlých. I kdyby poroba byla pohodlnější, je to drtivé a smrtící pohodlí. A přinesla-li samostatnost po stránce hospodářské svízele a starosti, nesmíme zapomenout, čím vším bylo vykoupeno širší celní území!

Po názoru našem právo národa našeho na národní stát. v němž by žil po svém, tvořil po svém a jednal po svém, nemůže být zkráceno nějakým právem menšin. Strana naše nevzpírala se právům, jež by daly menšinám národnostním nutné životní možnosti. Ale tyto životní možnosti nesmí znemožnit život a plný život většiny. V "rážce práva většinového a menšinového je demokratické a spravedlivé, aby menšina ustoupila většině. Nějaké nové, lepší švýcarsko v střední Evropě znamenalo by zřeknout se našeho práva na státní život. Nesmíme zapomenouti, že hlavním z předpokladů možnosti švýcarska jen samostatné národní států národů, jež je tvoří. Zneutralisování československa znamená pro nás zabezpečení, spíše jeho opak. Každá neutralita naše v době, kdy by běželo o naše spojení, znamená, že po porážce

jejich přijdeme na řadu my, stejně jako naše neutralita za války světové byla by zaručila úspěch imperialistického německého snu.

Strana naše je stranou demokratickou. A nebyli-li to, jak praví Dr. Kramář v říjnu 1917 »jednotlivci, kteří přivodili převrat«, nýbrž »národ, který chce žiti, kde každý jednatel je oauševněn touhou, aby ten národ byl velký a silný, aby zaujímal čestné místo mezi národy«, byla-li podmínkou našeho osvobození »vzácná jednomyslnost v celém českém národě«, jež zaplašila »politiku váhání, kolísání a strachu«, musí být trvání a nedotknutelnost republiky udržována řády demokratickými. Není právem jednotlivců sebe významnějších, aby ohrožovali kterýmikoli projevy své osobnosti čestné místo naše mezi národy nebo bezpečnost státu a jeho hranic. Naše strana počítá s jedincem, je si vědoma významu jeho iniciativy, nepřeje si jeho utlačení, nechce potírat, nýbrž jen rozvážně omezit a ukáznit jeho egoism: ale ocítá-li se právo jednotlivcov v kterémkoli směru v rozporu s právem národního a státního celku, musí smrtelný jednatel ustoupit zájmu národa, zájmu většímu, světějšímu a jak doufáme věčnému! Věrna duchu demokratickému, musí strana hájit ústavnost, parlamentarism a řád. Pouze v konfliktu zájmu demokratického se zájmem národním a státním musil by být V případě nezbytí zájem nižší obětován spásou národa a státu!

Zdravá rovnoháva mezi právem jednotlivcovým a zájmem délku je pro nás ideovou podmínkou zdárného vývoje. Tak ve věci vázaných kandidátních listin hleděla strana uvést v soulad právo jednotlivcov, aniž by dávala při tom nepatrné skupině osob možnost z intriky, zlomyslnosti nebo osobního prospěchu zradit vůli zdrcující většinu majority dekapitací. Pokládala přesuny v pořadu za přípustné pouze, prokázal-li veliký počet škrťů, že běží o projev, podepřený velikým počtem voličů. S ideovým základem národní demokracie nesouhlasí prakse volebního soudu, která se nezabývá důvody, pro které byl poslanec vyloučen ze strany, nýbrž zkoumá pouze znění reversu. Podle ideologie strany národnědemokratické také zde znění ústavy a slib, na tuto ústavu složený, musí býti právoplatnější, než revers s ústavou se nacházející. Také zde zájem vyšší musí mít přednost. V utkání zájmu stranického se státním musí ustoupit stranický zájem. Každý jiný postup a výklad by utvrzoval absurdní stav, v němž poslanec ač senátor, který se rozpomenul na slib, na ústavu složený, mohl by býti zbaven mandátu soudem státu, jemuž obětoval zájem strany i zájem vlastní.

Tuto ideologii uplatňuje strana i v směru hospodářském. Program, schválený 25. března 1919 staví se proti krajnímu individualismu stejně, jako proti kolektivismu socialistickému. Také strana počítá s egoismem jako základním prvkem mravní lidské podstaty, ale ne prvkem jediným a vše ostatní potlačujícím. Nechce, aby »mravní princip svěodpovědnosti stal se pohodlným heslem k ohlušení svědomí mocných, ale nedostatečným podkladem organisace. Kapitalistické systémy neohlížející se na zájem národního a státního celku je nebezpečím shora, jako bolševictví nebezpečím zdola. Za demokratických řádů může se udržet stát s určitým společenským řádem pouze tehdy, neocítne-li se v trvalém a zásadním rosporu s většinou, dovede-li přesvědčit většinu, že bez něho bylo by hůře.

Strana odmítá ideologii socialistickou, proti heslu třídního boje staví heslo dohody tříd a stavů, ale dohodu sociálně spravedlivou, proti materialistickému pojetí staví idealism. Kolektivism, potlačující svézodpovědnost ohroží výrobu a možnost soutěže, tím spíše, že nejsme sami na světě a jako stát, jenž chce exportovati, musíme brát zřetel na výrobní a sociální organisaci národů, s námi sousedících a soutěžících. System společenský nenahradí osobní odpovědnost a vede k ochuzení národa. Proto strana chce zachovat svézodpovědnost jako mravní organisační princip společenský, ale tak. aby každý měl možnost uplatnit své síly k svému rozvoji kulturnímu a hmotnému a tak za svůj osud mohl být činěn odpovědným. Avšak »kde začíná být zodpovědnost a svoboda kořenem vykořisťování a kde nemůže být jednotlivce (jíněn za svůj osud odpovědným, nastoupit musí odpovědnost společnosti a působnost její vrchní vůle a moci.« Strana chce »aby svobodný počín jednotlivce zásadně nadále řídil výrobu, poněvadž v tom spatřuje záruku všeobecného pokroku a nemůže přivoditi k tomu, aby stát ústředně reguloval výrobu i spotřebu, poněvadž toho nedovede a nikoho neuspokojí.« Strana »nevidí hlavní kořen zla v soukromém vlastnictví, nýbrž především v jeho nespravedlivém rozdělení. Nelze svěodpovědnost a svobodný počín podnět jeho organisační princip společnosti a nezachovati soukromý majetek«, a strana nevidí v odstranění a v odspolečenštění vlastnictví jedinou cestu ba ani schůdnou cestu. Chce volit k zmírnění majetkových protiv cesty, »které by nepodlomily výrobnost a blahobyť celku.« Jasno, že tato ideologie není kapitalistickou, žádá naopak, aby kapitál — nemá-li celý

společenský řád být ohrožen — omezil svůj egoism zřetelem sociálním.

Strana organisuje různé své složky a dohodou zájmových skupin chce dospět k dohodě mezi různými politickými stranami. Taková dohoda nemůže přinášeti tolik, kolik slibuje demagogie skupin a stran, jejímž cílem není dohoda, ale která bezohledně těží z moci a konjunktury. Tím lze vysvětliti, proč překážky, jež strana musí překonávat, jsou tak veliké. Ale za tohoto ducha a této ideologie strana jako soustředivá a iniciativní síla, vyrovnávající protivy a činící schůdné cesty, mohla by dříve či později po blížícím se bankrotu krátkozraké a omezené zájmovosti a nepřičetného, neodpovědného stavovského egoismu státi se skupinou, ne-li počtem, aspoň duchem vedoucí.

Byla potírána mezinárodní koncepce strany, hlavně její zdůraznění solidarity slovanské. Jaká slovanská politika, není-li největší slovanský stát dnes veden slovansky? Jaká slovanská politika, jsou-li mezi slovanskými národy a státy veliké rozpory? Pokud se stavu v Rusku týče, byla by v tom nelogičnost, kdybychom my, dobyvše znovu samostatnosti důsledným potíráním státu quo, nyní o status quo v sovětském Rusku se opírali. Pokud se neshod týče, bývalo před světovou válkou tradiční naší politikou, pracovati k sblížení rozvaděných bratří na severu i na jihu a musí jí zůstati i v samostatném státě. Zůstane nesporným dějinným, že státní naše bezpečnost byla větší, mohli-li jsme se opřít o samostatný fakt moci slovanské a že státní úpadek jižních Slovanů, náš i Polský šel rychle za sebou. Buď jak buď, nemáme práva zapomenouti, čím nám Slovanstvo bylo, třeba dnes nemůžeme se o ně opřít, jak jsme se opírali. A politika národů nesmí hledět jen k okamžitému prospěchu, nýbrž k budoucnosti; a víme z vlastní skutečnosti dějinné, z protestu proti anexi Alsaska a Lotrinska, že čestný čin může být také prospěšným činem.

V duchu dohody řešila také naše strana vnitřní poměr československý. I zde snažila se čelit výstřelkům egoismu na té a oné straně a zpěti k čestné a rozumné dohodě, také v tomto směru snažila se zamezit tomu, aby vášeň tvořila propasti mezi námi a Slováky. Je a zůstane její snahou, aby nenastalo mezi větvemi na sebe odkázanými, odcizení a nepřátelství, naopak, aby naše vztahy byly a zůstaly co nejsrdečnější a nejbratrštější!

Provolám, publikované 9. února 1918, zdůrazňuje jako hlavní úkol strany dosažení svobody, vybojování českého státu, jehož

základním územím jsou historické a nedílné země koruny české a území Slovenska. Zdůrazňuje, že tento stát bude demokratickým, spravedlivým k svým národnostem, spravedlivým ke všem svým občanům a třídám. Zdůrazňuje ochotu, >s ostatními stranami v plné důvěře k nim se smluviti o společný postup v posavadním zápase za osvobození národa; prohlašuje slavně veškeré národní veřejnosti svou trvalou ochotu, společnou součinnost s nimi ve stejné důvěře a věrnosti radostně provésti a zceliti vnitřní ústroj národa, aby již nyní, zvláště však při konečném vyřizování a pořádání věci války a míru mohl uplatnit plně svou soubornou vůli národní. Blaho všeho národa, celku i každého jednotlivce, založené na zásadách vzešlých z pouček jeho dějin a vzešlých z čistých proudů novodobého jeho života, bude nové straně vždy nejpředhřejším zákonem. Voláme pod svůj prapor českou státoprávní demokracii, všechny stejně smýšlející, které doba zkoušky nesehnula, nýbrž zocelila; voláme je všechny, muže i ženy, bez rozdílu země a postavení; vybízíme do společných řad a ke společnému dílu i všechny ty, kteří jinak stejně smýšlející, stáli až dosud z jakékoli příčiny opodál politického ruchu. Dnes budiž konec veškeré trpnosti; ióneć pouhému přihlížení; dnes je doba činné účasti, neúnavné práce obětovné odvahy všech bez výjimky a bez opuštění!«

Strana státoprávně demokratická přispěla nesporně mnoho k šťastnému skončení naší revoluce; podle mínění některých stala se však zbytečnou za samostatnosti už dobyté. Ale nelze spravedlivě nedoznati, že i v osvobozené vlasti vykonala strana mnoho ké_ konsóhdać. Jako za Rakouska přijímala vidy bohatý podíl v nebezpečí, ale chudý po vítězství. I mnozí straníci zapomínali velmi rychle na to, co strana učinila dobrého, nebo na zlé, jemuž zabránila, ale živě si připomínali, co bylo nebo co se zdálo její chybou. Jednou z těchto chyb v očích mnohých bylo právě to, co zdůrazňovalo svolání z 9. února 1918: mínění, že nastala doba činné účasti. Strana, rozpakujíc se před politickou trpností, byla nucena přijímat kompromisy mnohdy dříve tam, kde by byl populárnější i pohodlnější boj čistě záporný a bezohledný. Kritikové její, zdůrazňující to, čemu nemohla či nedovedla zabrániti, nekladli si otázku, co by vzešlo z jejího trvalého záporného postupu. Neuvědomují si, že už před rokem 1925 bylo by došlo ke vstupu Němců do vlády a snad v počtu hojnějším. A neuvědomují si, že došlo-li za její účasti ve vládě k mnohým škodám, tyto škody pravděpodobně by se zvětšily,

kdyby byla mimo vládu. Strana byla současně napadána jako šovinistická a k menšinovým národnostem ústupčivá. Byla potírána jako strana kapitalistická, ač nikdo nepostavil se tak energicky proti výstřelkům kapitalistickým jako Dr. Rašín. Byla potírána, poněvadž nesouhlasila s postupem proti Gajdovi a současně potírána, poněvadž nemohla souhlasit s ideologií fašismu a s dobrodružnými experimenty. Byla potírána současně jako strana, štvoucí proti hradu a současně jako strana, vůči hradu slabá. Není jednotlivců ani stran, kteří a které by nechybily a jistě jsme v tom či onom pochybili my i strana. Ale u národní demokracie i přednosti jeví se chybou. Zápor zdá se u nás vždy silnějším než klad. Není mým úmyslem, dělat advokáta praksi své strany a hájit dobré i zlé, poněvadž o ni běží. Řeknu jsem nedávno, že spravedlivost patří pouze mrtvým a strana naše není mrtvá. Nehájím její prakse, nechť je souzena a třeba odsouzena. Ale hájím její ideologii. A věřím, že strana naše nebude mrtva, zustane-li věrná své ideologii a vtělí-li ji v praksi, bude-li tím, čím jsme ji chtěli mít v nejmournějších a nejkritičtějších dobách světové války, nedá-li se ničím zmást a nedá-li se nikým svést!

(Přednáška tato proslovena byla dne 15. ledna 1931 v Modrém sále Akademického domu.)

Pokračování článku "Míra trpělivosti" (se str. 1 78.)

"Těžce jsme doma nesli, když komunisté si vybírali z jiných stran neuspokojené jedince a využívali jejich služeb k vlastním účelům. Tento nemrav byl v plné šíři přenesen i do exilu a stal se hlavní příčinou konfliktů a nepřátelství. Jestliže se našli i zde neuspokojení a funkce chtiví jedinci, kteří se nesolidarisovali s rozhodnutími orgánů svých vlastních stran, měli být ignorováni."

Ignorováni kým? Zenklem, který si je koupil za tím účelem, či těmi "jejich" stranami? Kdyby šlo o národ, i politický representant by musel říci: Každým, protože tihle měkkýši, kteří si z neštěstí národa udělali živnost, nemají ani špetku cti, ani špetku charakteru. Ale nechrne Holuba pokračovat v jeho spravedlivém hněvu;

"Seriosní politický funkcionář - po zkušenostech z let 1945-1948 - s tímto typem lidí nespolupracuje."

Že ne? Ptáme se Holuba s celou vážností listující v témže čísle Demokracie a socialismu, kde na stránce jedenácté má článek právě jeden z těchto "typů", kterého si Zenkl vybral dokonce za místopředsedu, aby té exilové ostudě nasadil korunu. Či to má znamenat, že Holub nepokládá ani sebe sama za "seriosního politického funkcionáře"?

Jakým právem se pak Holub rozčiluje na Zenkla, že "Liboval si v oslabování druhých stran, vměšoval se neustále do jejich vnitřních věcí, obklopoval se satelity a disidenty a občas je odměňoval pomyslnými funkcemi." A dále, že "S jeho souhlasem a za jeho plné podpory bylo - způsobem zcela nelegálním - rozšířeno zastupitelstvo o nových 24, v mnoha případech zcela neznámých, jedinců. A ačkoliv tito jedinci nikdy zvoleni nebyli, jejich "zvolení" bylo prostě oznámeno a v novém doplňování a klamání se pokračovalo. Abnormálnosti a vyložené nepravdy se vršily a umocňovaly. Samozřejmě, že na vážné politické problémy a práci nebyl čas, protože intriky, osobní otázky a starost o "většinu" absorbovaly všecku energii."

Jakým právem, ptáme se znova pana generálního tajemníka. Snad jen proto, že právě tenhle "typ" není úplně neznámým, neboť se proslavil právě těmi intrikami, "abnormálnostmi a vyloženými nepravdami" o lidech, kteří Zenklovým plánům překáželi. Doporučujeme panu Holubovi přece jen trochu rekriminace a snad prohlídku jeho stranického archivu. A zatím mu pomůžeme jen jedním případem, jehož exil pro jeho obludnost a bezcharakternost dosud nezapomněl: kampaň proti prof. Mackovi. A jemu, panu Holubovi osobně: zalistujte si ve Svědectví.

Frank Vymazal

* * * * *

JEJICH PRAVÁ TVÁŘ.

Trapná historie tak zvané Rady svobodného Československa nebere konce. Je nepříjemné se jí zabývat a byl bych v pokušení přehlížet všechny její přemety, kdyby nebylo toho, že odium za její činy padá na celý náš národ. Ve styku s příslušníky exilu jiných národností slyšíme co chvíli káravé "vy Češi". Ale my Češi nemáme s touto tak zvanou Radou nic společného. Je to společnost vydržovaná záhadným americkým spolkem k záhadným účelům. A naše odpovědnost za ni spočívá jen na jednom nedopatření, že jsme totiž až po dnešní chvíli nedovedli proti této společnosti zaměstnanců amerického spolku vytvořit nic, co by reprezentovalo skutečně demokratické živly našeho exilu.

Tato takzvaná Rada prožila několik nepříjemných chvil ve Shromáždění porobených národů, konaném před několika týdny. Toto Shromáždění (ACEN) bylo jevištěm potyčky národně socialistických lidových demokratů, podporovaných hrstkou jejich souputníků — taktéž v žoldu záhadné americké organizace - s ostátními exilními delegacemi, k nimž se přidružilo tentokráte několik jejich někdejších druhů, kteří se odtrhli od tak zvané Rady. Jinonárodní exilní skupiny musely dostat velmi špatnou představu o našem exilu, ale to není nic nového. Tuto špatnou pověst u nich už dávno máme. A nestálo by to za to věnovat tomuto konfliktu pozornost, nebýt toho, že si pan Ján Papánek, někdejší velvyslanec lidově demokratického režimu předúnorového na to trpce stěžuje v Jostenově londýnském "Čechoslováku" a prozradil při tom pravou tvář podivné společnosti, jež si osobuje právo mluvit za československou demokracii, o jejíž pošlapání a zničení se zasloužili všichni dohromady a každý z nich jednotlivě.

Pan Ján Papánek píše doslovně: "Proti S.N. je budova Shromáždění porobených národov (ACEN). Táto organizácia je složená z tých najkonzervatívnejších elementov strednej a východnej Europy. Pred pár dnami o nich napísal Walter Lippman: "...reakční radikálovia, ktorí revoltujú proti všetkým základom dvaciateho storočia. Chceli by zrušiť dvaciate storočie, sú, tak nám hovoria, veľmi ostro proti komunizmu. Ale komunizmus tiež patrí do dvaciateho storočia a tito reakční radikáli tomu nerozumejú a nevedí ako mu odporovať."

Pan Ján Papánek, někdejší velvyslanec předúnorového lidově demokratického režimu pokračuje takto: "Rada slobodného Československa čo zakládajúci člen sa do Shromáždění snažila zaviesť aspoň trochu demokratického ducha. Preto bolo už po celé roky snaha sa jej zbaviť. Nepodařilo sa to. Tak přišli na pomoc niektorí politikári z Československa - Jozef Lettrich, Václav Majer, Arnošt Heidrich a spol."

Je poněkud zábavné číst, že pan Ján Papánek, mluvčí skupiny profesionálních politikářů nazývá jiné - své odpůrce ovšem - politikáři« Dokud byli v tak zvané Radě a podporovali ji a Papánkovy druhy, nebyli ovšem politikáři, ale váženými státníky a dobrými demokraty, ba i za lidové demokraty je byli národně socialističtí pohlaváři ochotni uznat. Ale jakmile se odtrhli, ztratili podle pana Jána Papánka nárok na všechnu úctu a veškery pocty Lidová deáokracie dovoluje každému, aby měl názory jaké chce, ale jenom tehdy, jestliže se jeho názory na sto procent shodují s názory, jež předepíše vrchní lidový demokrat.

Ze je Rada svobodného Československa již po leta v rozporu s representacemi ostatních exilních skupin bylo celkem známo. Je to však po prvé, že to mluvčí tak zvané Rady veřejně doznal. A ovšem, vina není prý na tak zvané Radě, ale na všech ostatních, protože ti, jak nám sděluje pan Ján Papánek, kdysi velvyslanec lidově demokratického režimu, jsou reakcionáři. Jen kolaboranti s komunismem jsou lidé pokrokoví a odpor proti komunismu je reakcionářstvím, jež je nutno potříť.

Pan Ján Papánek, který sloužil lidově demokratickému režimu v němž dominovali komunisté a v němž komunisté se svými kolaboranty zardousili československou demokracií, vydali Československo do rukou sovětské nadvlády a potlačili všechna občanská práva lidu, dokazuje jasně, jaká je představa pokrokovosti a demokracie tak zvané Rady. Dokazuje to souhlasným dovoláváním se pana Waltera Lippmana. Pan Lippman, jež nikdo nebude považovat za bojovníka proti komunismu a za opravdovou demokracii a svobodu, praví, že "komunismus patří do dvacátého století. Ovšem že patří, neboť se v něm ustavil a projevil a ukázal světu jaký je.

Znamená to však, že proto, že se komunismus vyskytl ve dvacátém století, že musí zůstat na věky a že se mu nesmí odporovat? Ve dvacátém století se kromě komunismu vyskytly ještě jiné hrozná a hnusná věci. Podle logiky pánů Lippmana a Papánka patří všechno do dvacátého století, jako fašismus, nacismus, racistické ukrutnosti, dvě světové války, atomové a vodíkové pumy a ledacos ještě jiného ohavného a zruďného. To všechno nesporně patří do dvacátého století, ale musí to zůstat na věky? A je reakcionářstvím být proti tomu? Před sto roky svedla země páně Lippmanova krvavou válku, jež měla odstranit otrokářství- zřejmě to bylo reakcionářství, protože otroctví nesporně patřilo

do oné doby, neboť se v ní uplatňovalo. Pan Lippman by se to ovšem neodvážil napsat v Americe, jež je pyšná na svou občanskou válku Severu proti Jihu. Ale jeho argumentace, namířená proti odpůrcům bolševictví je stejné ošidná, jako kdyby chtěl tvrdit, že boj proti otrockému systému byl bojem proti devatenáctému století.

Ovšem, tak zvaní pokrokoví lidé, kteří jsou ve skutečnosti těmi nejhoršími reakcionáři jaké svět kdy poznal, rozlišují pečlivě je-li něco natřeno na hnědo nebo černo, jako nacismus a fašismus a je-li něco natřeno na rudě, jako bolševictví. Koncentráky Adolfa Hitlera byla hrozná věc, ale koncentráky Lenina, Stalina a nyní Chruščeva a jejich lidově demokratických předúnorových i poúnorových poskoků jsou asi jen nepříjemnou nutností "pokroku".

Nemá smyslu polemizovat s panem Lippmanem - to je věcí osvícené americké veřejnosti, aby čelila matení myslí, jež tento novinář pěstuje s takovou vytrvalostí. My se musíme zabývat československými lidovými demokraty kteří se jej a jeho argumentace dovolávají. Pan Ján Papánek tímto dovoláváním se Lippmanova názoru prozradil pravou podstatu sporu mezi Radou svobodného Československa a demokratickým exilem z Československa a jinonárodními exilními skupinami. Zenklovi lidoví demokraté považují důsledný boj proti komunismu za zpátečnictví. Oni, protože jsou "pokrokoví" a protože podle Papánkových slov po leta se snažili vnést do ACENU "demokratičtějšího ducha, nechtějí bojovat proti komunismu, ale naopak, snažili se zřejmě přimět ostatní exilní skupiny, aby toho boje zanechaly. Oni proti komunismu nemají nic než to, že komunisté nestojí již o jejich posluhování a přísluhování a že je odkopli, když jim pomohli do sedla.

To je ostatně o nich dávno známo. Všichni tito lidoví demokraté šlapali nohama demokracii a občanská i osobní práva československého lidu od tak zvaného osvobození až do chvíle, kdy jim komunisté řekli nevděčně, aby zmizeli, že jich už nepotřebují. Žádné odhalení v tomto smyslu nemůže překvapit. Překvapuje jen, že to nyní tak naplno doznávají a že ukazují exilu svou pravou tvář. Za to jim ovšem musíme být vděční, protože se opravdu nestává často, aby odhodili přetvářku a přiznali barvu. Snad je to první zásluha, kterou si pan Ján Papánek získal o československý exil.

R. K.

Poznámky a komentář»

Časopis "Hlas domova" vycházející v Melbourne mi věnoval - ne poprvé - poněkud nevlídnou pozornost. Nazývá mne "zkušeným komentátorem Britského rozhlasu", který své komentáře učesává jak se mu nakáže. Informace "Hlasu domova" jsou při nejmenším poněkud nepřesné. Aniž bych se s ním přel o to, zda jsem kdy psal podle cizích příkazů, musím konstatovat, že jsem již více než dva roky pro B.B.C. nenapsal žádný komentář, at již učesaný nebo neučesaný. Redaktor "Hlasu domova" mi připisuje výkony někoho jiného, což je nereseriosní. Nebo vysílání B.B.C. nezná a to je jeho škoda, protože to vysílání za poslech stojí. R. Kopecký

A paní Jarmila Dvoratc z kanadských "Našich hlasů" věnovala v novém čísle australského "Hlasu domova" pozornost neméně nevlídnou Modré revui a mé osobě, jak poznáte z obsahu článku, kterv pro usnadnění práce celý přetiskují:

Se zájmem jsem si přečetla článek "Rapsodie v modrém", otištěný v HD ze 7.8. tr. a komentující názory p. R.Kopeckého na stav české kultury v exilu. Mám své zkušenosti s tímto nesnadným **thematem** v dnešním rozděleném světě. Ráda bych uvedla malou ilustraci toho, jak si asi "Modrá revue" a spol představují prakticky kulturní činnost, která by obohatala náš exil a udržela českou kulturu při životě pro budoucí časy

Pf*d několika měsíci jsem vydala drobnou knížku s názvem "Umělec na útěku - Uprchlíci ve výtvarném umění", s-dodatkem "Co má člověk z umění". Studie vycházela na pokračování v týdeníku Naše hlasy v Torontě. Vydavatelství se rozhodlo vydati sérii článků v drobné knížce jako čtvrtý svázek své edice. Byla jsem požádána o propagační spolupráci: učinila jsem tak a zaslala jsem řadě exUových listů recensní výtisk své knížky. Mezi adresami, které mi dal k dispozici p. A. Vlach, vydavatel kulturní revue "Sklizeň" v Hamburku, byla také adresa "Modré revue", kterou jsem předtím neznala. Přece však jsem v dobré vůli zaslala na uvedenou adresu resensní výtisk své knížky. Ještě dříve, než výtisk došel do redakce, reagovala "Modrá revue" na můj pruvodní dopis touto odpovědí

paní Dvořáková uveřejnila můj dopis, který pro veřejnost psan nebyl. Nevadí mně to, je však nutno k její snaze upozornit veřejnost na "hrubost" mého vyjádření se o podniku nazývaném "Naše hkasy" a o spolupráci paní Dvořákové v nich cosi poznamenat. Především nutno opravit chybu, snad pouze "tiskovou". Nepsal jsem v dopise o komunistických podnicích TUZEX a BATAVA, nýbrž TUZEX a BAŤO» RY. BATAVA je kanadské středisko podniků Baťových a sídliště zaměstnanců jejich, kdežto BATORY je zlopověstná a možno říci pirátská polská komunistická loď, která na příklad dostižena kdysi již na širém moři váleéti^W 'odmi britskými pod hrozbou střelby donucena byla vydat britského atomovém ona, který pra-

"Vážná paní, jste členkou redakce onoho sviW r (promiňte hrubost výrazu, ale nelze jinak) **cgj\fv**, Pisu "Naše hl^sy", jehož existence jest z prev-3i^ částí umožňována příjmem peněz za propagaci Ko-munistických podniků Tuzex a Batavy, o jmyefc **tocv** litických nemravnostech tím časopisem podporaA-**nych** nemluvě. Jste snad dokonce "kulturní **reU reu f-kou**" tohoto podniku, soudě dle Vašich clanku v tiěvn. Nehodláme proto zařadit do "Modré revue" re^o,šio Vaši knize podnikem "Maše htef vydané a ^ hu' ¹¹³¹¹¹ bude doručena, Vam ihned v r a-me₀ S P o ^ ayem HDR; ,Jan ^ L ^ f ^ ^ . Recensní výtisk došel po case nazpět s poznám**^ ze pnjetl zasilky bylo ^řešatem odmítnuto

Po Pravdě řečeno, ani nevím, za co mne Moa.. l-**evue**" činí zodpovědnou. Za vydanou publikaci ifu za články, které jsem v "Našich hlasech uve ^-nila. Jsem nedostala zadny honorár. Nevím nic 0 **obv** chodním podnikání časopisu, v nichž publikuji »ta<? kulturní povahy. Nevím ani, jak si "Modra revue", představuje soustavnou kulturní práci, která se snuú vystihnout postavení jedince, pokoušejícího se <= , orientaci ve složitých problémech dneška. Rozhodí,« se však domnívám, že se není možno spolehnout *e, kritiku a závěrečné soudy, pocházející z okruhu r-**edakčních** spolupracovníků "kulturního" časopist, "Modrá revue". Jarmila Dvořáková, New Yiirk

coval v Anglii pro Sovětský svaz. Pro tuto loj BATORY (a pro mnohé jiné komunistické podniky) propagační inserty v kanadských "Našich hlasech" a v páně Havlíkové (a jeho ředitelské rady) kanadském "Novém domově" lákají české a slovenské usedlíky v Kanadě tvrzením, že na lodi najdou "přátelské", "slovanské" a "teplé" prostředí, zatím co zterorisovaní a komunistickými pochopy na lodi hlídání lodníci pokoušívají se z ní uprchnouti — kdysi, na příklad, jeden z lodníků z tohoto "teplého, slovanského a přátelského" prostředí spasil se v zimě skokem domoře a po mnoha stech metrech plavby v ledové vodě byl šťasten, že dosáhl břehu Holandska, ač byl tak zmrzlý a vyčerpán, že po týdný zápasil se smrtí ve zdejší nemocnici. Nuže, paní Dvořáková, tyto svinské (odpusťte opět hrubost výrazu, ale nelze jinak) podniky "Našich hlasů" nazýváte obchodními podniky, říkáte, že o nich ničeho nevíte. Nemohu jinak, než pochybovat o tom, že říkáte pravdu, tvrdíte-li to. Není tomu tak dávno, kdy rozpoutal se velký žurnalistický boj kol těchto problémů a také ty vaše "Naše hlasy" vícekrát se o tom rozepsalv. I kdybyste to snad nebyla četla, ty komunistické inseráty nevidět nemůžete a není potřebí nijak velkých "závěrečných soudů" a na své vlastní závěrečné soudy byste se zajisté mohla spolehnout. A není to podivná, ne-li pochybná kultura, která se nestará, z čeho žije časopis, který vaše články uveřejňuje a co takový časopis kromě těch vašich článků ještě dále uveřejňuje?

Beran.

PLANÁ SENSACE.

Vysoce podnikavý vydavatel londýnského "Cechos lováka" si potrpí na sensace. Nevadí mu, jsou-li plané. Jednou z nich byl jeho "sputnik" o záhadném prý a komunisty prý potlačeném spisu "poslance Jana Kozáka" o tom, jak se komunisté vychytralým způsobem zmocnili vlády v Československu. Studii vydal pan Josten původně anglicky pod firmou "Independent Information Centre" a předmluvu k ní napsal lord Morrison of Lambeth, známější jako Herbert Morrison, za války ministr vnitra v koaliční vládě a po smrti Ernesta Bevina ministr zahraničí ve vládě socialistické. Publikace vzbudila jakýsi zájem v anglicky psaném tisku, jež ač potěšitelná, protože upozorňuje znova na komunistické metody podratu a infiltrace, je zároveň zarmucujícím svědectvím, jak málo ví západní svět o záškodnických metodách komunismu.

Taktika podratné občanské války, podvodu a klamu, teroru a falešných slibů byla sledována od prvních dnů bolševictví v Rusku předkomunistickým a od té doby propracována Leninem a jeho pomocníky a nástupci do posledních detailů. Je vyličená již ve článcích Leninových, jež vycházely ještě před bolševickou revolucí, v jeho knihách a je obsažena v bezpočtu knih, brožur a resolucí Třetí internacionály i Rudé odborové internacionály. Jak byla aplikována na Československo je známo - jako je známo, jak bylo této metody použito v Polsku, Rumunsku a všude jinde. O tom všem vyšel už slušný počet knížek. Pan Kozák ve své studii neříká docela nic nového. Pokouší se jen dát vyličení komunistické zákeřnosti učené teo-

retickou formu. Překvapilo-li to některé noviny a dokonce i někdejšího náměstka vůdce britské Labour Party a kdysi ministra zahraničí, který s komunismem a sovětským blokem měl hodně co činit, je to jen smutným dokladem, jak málo o bolševictví a jeho metodách vědí politikové a publicisté, činící si nárok, aby se je bralo vážně. (Se svou troškou do mlýna přispěchal i pan dr. Petr Zenkl, jež ovšem už sotva kdo bere vážně. Do amerického listu "This Week" napsal článek, v němž lituje hluboce, že když byl ještě ministrem v Československu, nevěděl jak to vlastně s komunismem je. Teprve z Kozákovy brožurky se to tento mudrlec dozvěděl. Po tomto doznání ho ovšem teprve nikdo nebude brát vážně.)

Mohlo by se říci, že na tom nezáleží odkud se svět dozví jak bolševici postupují, jen když se to dozví. To by bylo pravda, kdyby nebylo toho, že lidé, kteří doznají, že teprve 1961 se dozvěděli, co mohli vědět už před nějakými čtyřiceti lety vzbuzují málo důvěry, že se hodí na svá místa v době tak těžké a odpovědné. Za to ovšem vydavatel "Čechoslováka" a oné brožury nemůže. Může však za něco jiného, co musí nás speciálně zarmoutit a pohoršit. Sensace spojená s knížkou je sensace docela planá. Detektivní historie, jak byla Kozákova publikace v Československu potlačena a jak byl jeden její výtisk s námahou získán je holým nesmyslem. Komunisté se totiž za svou úskočnost ani trochu nestydí a metodu, jak se Československa zmocnili vypsali již různí jiní komunističtí autoři. A pan Jan Kozák, jež Jostenova reklama označuje za komunistického poslance, poslancem není a nebyl. Je to člen agitačně propagačního oddělení sekretariátu komunistické strany Československa. V českém vydání, jímž pan Josten nyní oblaží i československý exil, se o jeho poslanectví již nemluví.

Josefu Jostenovi se podařilo vybudovat slušně rozšířenou tiskovou službu. Mohl by jejím prostřednictvím vykonat hodně prospěšné práce, kdyby si jen uložil trochu rezervy a nepachtil se za sensacemi za každou cenu, jež zpravidla splasknou jako bublinky z mýdla a kdyby potlačil svůj nebezpečný sklon k dryáčnictví. Ale ovšem, ono by bylo příliš žádáno na něm, aby si pečlivě prověřoval své zprávy a přivykl seriosní novinářské činnosti. Barnumské metody byly snad dobré pro známý cirkus. Nehodí se ani trochu pro zápas o svobodu naší vlasti. Už proto ne, že kdo jednou objeví nesprávnosti, přestane věřit nejen tomu, co vyjde z Jostenovy propagandistické kanceláře, ale bude mít také nedůvěru k všemu, co mu bude sděleno od československého exilu a snad i od všech ostatních exilních skupin. A tak se Jostenova přehnaná horlivost — abychom použili označení co nejmírnějšího — stává nebezpečím pro všecken protikomunistický exil. Což je důvodem, proč se touto věcí zabýváme.

P. S truna

* * * * *

